

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 13 mars 1940 kl. 2 e. m.

Utlåtande angående regleringen för budgetåret 1940/41 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet.

(4:e avd.)

Kommunikationsdepartementet.

1:o **Kommunikationsdepartementet: Avlöningar.** I den till riksdagen avlåtna, den 4 januari 1940 dagtecknade propositionen, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1940/41 har Kungl. Maj:t (punkt 1, sid. 1 och 2, av det vid propositionen under rubriken »Sjätte huvudtiteln» fogade utdraget av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag) föreslagit riksdagen att *dels* godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för kommunikationsdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1940/41, *dels ock* till Kommunikationsdepartementet: Avlöningar för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 290,000 kronor.

Förevarande förslag innebär, jämfört med nu löpande budgetår, ingen annan ändring än att — i enlighet med de av chefen för finansdepartementet förordade och av riksdagen numera godkända grunderna för beräkningen av myndigheternas avlöningsanslag för nästa budgetår — anslagsposten till rörligt tillägg, nu 15,400 kronor, ökats med 50 procent eller 7,700 kronor och anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat minskats med samma belopp. Med tillstyrkande av förslaget hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för kommunikationsdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1940/41:

Avlöningsstat.	Kronor
1. Avlöning till departementschefen	24,000
2. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	152,300
3. Avlöningar till tjänstemän å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	17,600
4. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	12,000

Bihang till riksdagens protokoll 1940. 6 saml. Nr 6.

585 40

5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	Kronor.
a. Grundavlöningar m. m.	53,400
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i> ...	7,600
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	23,100
Summa förslagsanslag kronor 290,000;	

b) till *Kommunikationsdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 290,000 kronor.

2:o **Kommunikationsdepartementet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, sid. 2), vilket jämfört med medelsanvisningen för ifrågavarande ändamål för nu löpande budgetår innebär en anslagsminskning med 3,800 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kommunikationsdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 40,000 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsväsendet.

3:o **Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, sid. 3—17) föreslagit riksdagen att *dels* godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1940/41, *dels ock* till Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 683,800 kronor, därav 341,900 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

Under framhållande av att *väg- och vattenbyggnadsstyrelsens* arbetsuppgifter under senaste året alltjämt ökats och att detta förhållande med all säkerhet komme att bestå även under nästa budgetår har styrelsen uttalat, att en förstärkning av styrelsens personal vore ofrånkomlig. I anslutning härtill har styrelsen framlagt förslag om avsevärda personalförstärkningar, vilka hänföra sig till flertalet byråer i styrelsen. Vid bifall till styrelsens förslag i olika hänseenden skulle erfordras en ökning av avlöningsanslaget med 107,800 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört bland annat följande:

Av styrelsens motivering för de olika förslagen torde framgå, att flera av dem äro välgrundade. Jag anser mig sålunda böra särskilt framhålla, att skäl i och för sig onekligen kunna åberopas för ett bifall till förslaget om en förstärkning av vägbyråns arbetskrafter för handläggning av ärenden rörande städernas väg- och gatuarbeten samt förslaget om anställande av en kvalificerad juridisk befattningshavare å kameralbyrån i syfte att bereda en lättnad i den på kameralbyråchefen nu vilande stora arbetsbördan. Med hänsyn till de för närvarande rådande förhållandena, vilka nödvändiggöra en inskränkning av statsutgifterna till vad som kan anses oundgängligen nödvändigt, har jag, på ett undantag när, emellertid icke ansett mig kunna tillstyrka bifall till något av styrelsens nu framlagda förslag. Jag vill i detta sammanhang framhålla betydelsen av att, därest inom någon eller några avdelningar av styrelsen

svårigheter av betydelse skulle uppstå att med nuvarande personalfördelning mellan de olika avdelningarna bemästra den växande arbetsbördan, från styrelsens sida undersökes möjligheterna att vinna en jämnare arbetsfördelning genom en omflyttning av personal från en mindre arbetstyngd till en mera arbetstyngd avdelning.

Då det av styrelsens redogörelse torde framgå, att den radioingenjör å luftfartsavdelningen, till vilken för närvarande utgår arvode med anlåtande av det å kapitalbudgeten upptagna anslaget till radiofyrrar för luftfarten, är nödvändig för handhavande av de speciella uppgifter av teknisk natur, som sammanhånga med upphandlingen och tillsynen av radioanläggningarna för luftfarten, synes på sätt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit, avlöningskostnaden för honom böra inräknas i styrelsens avlöningsanslag. Beträffande radioingenjörens ställning i lönehänseende kan jag däremot icke biträda väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag, att befattningen göres till ordinarie med placering i 24 lönegraden, utan anser jag mig böra förordna, att i avvaktan på närmare erfarenheter rörande behovet — sett på längre sikt — av befattningen, i posten arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, inräknas ett arvode av 8,000 kronor, motsvarande i avrundat tal lön enligt 21 löneklassen jämte 6 procent rörligt tillägg. Beträffande semester och dylika förmåner torde för befattningshavaren i huvudsak böra tillämpas samma grunder som i fråga om extra ordinarie tjänsteman i 21 lönegraden. Jag förutsätter, att dyrtidstillägg eller rörligt tillägg icke skall utgå å nu ifrågakvarande arvode.

Medel till avlöningskostnader för den radioingenjör å väg- och vattenbyggnadsstyrelsens luftfartsavdelning, till vilken för närvarande utgår arvode med anlåtande av det å kapitalbudgeten upptagna anslaget till radiofyrrar för luftfarten, torde i enlighet med vad Kungl. Maj:t föreslagit böra beräknas under styrelsens avlöningsanslag. Under erinran, att Kungl. Maj:ts förslag i övrigt icke innebär annan ändring än att — i enlighet med de av chefen för finansdepartementet förordade och av riksdagen numera godkända grunderna för beräkningen av myndigheternas avlöningsanslag — de för rörligt tillägg avsedda medlen ökats med 50 procent eller 19,000 kronor och medlen för avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat minskats med samma belopp, hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag må

a) godkänna följande avlöningsstat för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1940/41:

Avlöningsstat.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet i allmänhet.

	Kronor
1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	279,500
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	12,600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a) Grundavlöningar m. m.	125,000
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	12,200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	38,700
	Säger kronor 468,000

**Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens väg-, bro- och
vägtrafikinspektion.**

	Kronor
1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	129,100
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal:	
a) Grundavlöningar m. m.	61,800
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	6,600
	68,400
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	18,300
	Säger kronor 215,800

Summa förslagsanslag kronor 683,800;

b) till *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 683,800 kronor, därav 341,900 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

4:o) **Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt 4, sid. 17—30) föreslagit riksdagen att till Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 156,000 kronor, därav 82,600 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens omkostnadsanslag har under de senare åren stigit avsevärt. Sålunda anvisades anslaget för budgetåren 1937/38—1939/40 med respektive 92,800 kronor, 113,200 kronor och 131,300 kronor. Ökningarna hava emellertid icke varit tillräckliga för att bestrida de med verksamheten förenade utgifterna. Sålunda uppgick belastningen å anslaget för de förstnämnda två budgetåren till omkring 110,200 kronor respektive 171,900 kronor.

Departementschefen framhåller i avseende å denna stegring, att det med hänsyn till den starka utveckling, som ägt rum inom olika verksamhetsgrenar av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ämbetsområde, icke torde kunna förnekas, att styrelsens omkostnadsanslag varit för lågt tillmätt. En viss minskning i de nuvarande utgifterna anser han å andra sidan icke otänkbar, därest från styrelsens sida en allmän översyn av styrelsens omkostnadsstat äger rum och därvid varje föreliggande möjlighet till besparing tillvaratages. Det har dock synts honom knappast kunna förväntas, att besparingarna skola kunna drivas så långt, att — utan ett allvarligt åsidosättande av styrelsens olika åligganden och verksamhetsuppgifter — jämvikt under nästa budgetår mellan utgifterna och ett oförändrat anslagsbelopp skall kunna uppnås. Med hänsyn härtill har departementschefen efter noggrant övervägande och med beaktande av olika föreliggande besparingsmöjligheter ansett sig icke böra motsätta sig en ökning av styrelsens omkostnadsanslag.

Det under anslagsposten till expenser upptagna beloppet för bränsle, lyse och vatten föreslås sålunda skola höjas från 6,000 till 6,500 kronor.

Beträffande »övrige expenser för eget behov» — för vilket ändamål för nu löpande budgetår anvisats ett belopp av 60,800 kronor, varav 10,800 kronor avse löpande utgifter för styrelsens geoteknikers instrument- och laboratorieutrustning och 5,000 kronor vissa engångskostnader för möbelanskaffning m. m. — förordas en höjning av medelsanvisningen med 30,200 kronor till 91,000 kronor. Departementschefen har härvid utgått från de verkliga ut-

gifterna för ändamålet under budgetåret 1938/39, vilka efter avdrag av engångsutgifter och vissa utgifter för geoteknikern uppgått till omkring 85,000 kronor. De med sistnämnda belopp avsedda utgifterna hava förutsatts kunna genom tillvaratagande av föreliggande möjligheter till besparingar nedbringas med omkring tio procent eller med i runt tal 8,000 kronor till 77,000 kronor. Det sålunda erhållna beloppet har emellertid ansetts böra höjas med tillhoppa 14,000 kronor för beredande av medel till nedan angivna utgiftsändamål med följande fördelning på de olika ändamålen:

	Kronor.
Ökade utgifter för lokaler och städning	1,000
Utgifter för flygutbildning åt luftfartsinspektören och biträdande luftfartsinspektören	2,000
Utgifter för luftfärdsförsäkring för befattningshavare i styrelsen och vid Bulltofta statliga flygplatsförvaltning	¹⁾ 5,000
Kostnader för anskaffning av vissa instrument åt luftfartsinspektören	1,000
Utgifter för geoteknikerns instrument- och laboratorieutrustning	5,000
Summa kronor	14,000

De av departementschefen i avseende å anslagsposten till expenser förordade höjningarna uppgå till sammanlagt 30,700 kronor. Häremot bör emellertid ställas, att anslagsposten till reseersättningar, vilken nu är beräknad till 57,500 kronor, med hänsyn till nödvändigheten av att i möjligaste mån inskränka statsutgifterna ansetts böra nedsättas med omkring tio procent eller med i runt tal 6,000 kronor till 51,500 kronor. På grund härav har höjningen av anslagets slutsumma, som nu uppgår till 131,300 kronor, kunnat begränsas till 24,700 kronor.

En sammanfattning av departementschefens beräkning av medelsbehovet lämnas i efterföljande sammanställning, i vilken, för jämförelses skull, även medtagits motsvarande siffror för budgetåren 1937/38—1939/40.

	K r o n o r			
	1937/38	1938/39	1939/40	Prop.
Resekostnader:				
Väg-, bro- och vägtrafikinspektionen	30,000	32,000	33,000	29,800
I övrigt	16,500	20,000	24,500	21,700
Expenser:				
Bränsle, lyse och vatten	6,000	6,000	6,000	6,500
Övriga expenser:				
För eget behov:				
Löpande utgifter	30,000	40,000	²⁾ 55,800	³⁾ 90,000
Engångsutgifter	5,000	9,900	5,000	⁴⁾ 1,000
För annat än eget behov	1,000	1,000	1,000	1,000
Publikationstryck	4,300	4,300	6,000	6,000
	92,800	113,200	131,300	156,000

¹⁾ Har tidigare utgått från anslaget till extra utgifter.

²⁾ Härav 10,800 kronor till geoteknikerns instrument- och laboratorieutrustning.

³⁾ Härav 5,000 kronor till geoteknikerns instrument- och laboratorieutrustning.

⁴⁾ Anskaffning av instrument till luftfartsinspektören.

Av det sålunda äskade anslaget föreslås följande belopp skola avräknas mot automobilskattemedlen:

	Kronor.
Väg-, bro- och vägtrafikinspektionens resekostnader	29,800
Övriga expenser för annat än eget behov	1,000
Hälften av expenser i övrigt	48,800
Hälften av publikationstryck	3,000
	Summa kronor 82,600

Departementschefen har i detta sammanhang även till behandling upptagit frågan om redovisningen av vissa utgifter för den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens geotekniker bedrivna verksamheten. Utskottet får i detta avseende hänvisa till den i propositionen lämnade redogörelsen.

Utskottet.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens omkostnadsanslag torde i enlighet med vad departementschefen förordat bära för nästa budgetår höjas med 24,700 kronor till 156,000 kronor. Utskottet förutsätter emellertid i likhet med departementschefen, att styrelsens omkostnader vid bifall härtill skola, i vad avser poster som icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas, hållas inom den fastställda utgiftsramen.

Vad departementschefen anfört rörande redovisningen av utgifterna och inkomsterna i den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens geotekniker bedrivna verksamheten har icke givit anledning till erinran från utskottets sida.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

att riksdagen må till *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 156,000 kronor, därav 82,600 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

5:o) **Statens väginstitut.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, sid. 30—32), vilket jämfört med medelsanvisningen för nu löpande budgetår icke innebär annan ändring än att de för rörligt tillägg avsedda medlen ökats med 50 procent eller till, i avjämnat tal, 9,700 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna, att med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1940/41 den i staten för statens väginstitut under avlöningar upptagna posten för rörligt tillägg skall i staten upptagas med 9,700 kronor;

b) till *statens väginstitut* för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 201,200 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

6:o) **Instrumentutrustning m. m. för statens väginstitut.** Kungl. Maj:t har (punkt 6, sid. 32 och 33) föreslagit riksdagen att till instrumentutrustning m. m. för statens väginstitut för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 55,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Till vissa engångskostnader för anskaffning av instrument m. m. åt statens väginstitut har riksdagen för budgetåren 1938/39 och 1939/40 anvisat tillhoppa 205,000 kronor. Vid beviljandet av det å löpande riksstat uppförda anslaget förutsattes, att ifrågavarande engångskostnader skulle komma att uppgå till sammanlagt 260,000 kronor samt att återstående 55,000 kronor skulle anvisas å riksstaten för nästa budgetår.

Institutets direktion har nu under hänvisning till inträffade prisstegringar föreslagit, att angivna slutanslag skall anvisas med ett till 70,000 kronor förhöjt belopp.

Departementschefen har emellertid ansett, att anslaget under nu rådande förhållanden bör begränsas till det belopp, som tidigare förutsatts skola anvisas för nästa budgetår.

Utskottet tillstyrker, att slutanslag till ifrågavarande ändamål nu anvisas med av Kungl. Maj:t äskat belopp. Utskottet hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen må till *instrumentutrustning m. m. för statens väginstitut* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 55,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

7:o) **Vägorganisationen i länen.** Kungl. Maj:t har (punkt 7, sid. 33—37) föreslagit riksdagen att *dels* godkänna, att med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1940/41 de i staten för vägorganisationen i länen under avlöningar upptagna posterna för avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat och för rörligt tillägg skola i staten upptagas med respektive 240,600 kronor och 65,700 kronor, *dels ock* till vägorganisationen i länen för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 770,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

I en inom andra kammaren av herrar *Th. Gardell* och *Ola Jeppsson* väckt motion, nr 169, har hemställts, att anslaget till vägorganisationen i länen för budgetåret 1940/41 måtte beräknas så, att för Gotlands län kan anställas en vägingenjörssassistent under hela budgetåret.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

Under hänvisning till att vägingenjörernas arbetsbörda under senare år ständigt stegrats, vilket medfört svårigheter för vederbörande att bemästra arbetsuppgifterna, hemställer väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att vägorganisationens arbetskrafter utökas med 5 vägingenjörssassistenter. Med anledning härav vill jag erinra om att vägorganisationen från och med den 1 juli 1939 utvidgats icke obetydligt och att tillräcklig erfarenhet ännu ej torde föreligga för att kunna rätt bedöma behovet av att redan nu ytterligare öka organisationens omfattning. Med hänsyn härtill anser jag mig icke kunna

biträda väg- och vattenbyggnadsstyrelsens nu förevarande förslag. Ej heller synes skäl föreligga att tillstyrka styrelsens förslag om ökning av grundavlöningsposten med 5,000 kronor för extra rit- och skrivbiträden samt expensposten med 7,800 kronor. I enlighet härmed skulle utgifterna för vägorganisationen böra beräknas till samma belopp som för innevarande budgetår eller 1,045,600 kronor. Beräknas de särskilda uppbördsmedlen enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag till 275,000 kronor eller för anslaget avrundning till 275,600 kronor, skulle alltså anslaget till vägorganisationen i länen för nästa budgetår böra anvisas med i jämförelse med anslaget för innevarande budgetår oförändrat belopp eller 770,000 kronor. I anslutning till vad chefen för finansdepartementet tidigare i dag anfört vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor torde emellertid de i staten för vägorganisationen i länen under avlöningar upptagna posterna för rörligt tillägg och för avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat böra så jämkas, att förstnämnda post ökas med 50 procent till 65,700 kronor och sistnämnda post minskas med samma belopp, 21,900 kronor, varmed posten för rörligt tillägg ökats, och alltså anvisas med 240,600 kronor.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär, jämfört med nu löpande budgetår, ingen annan ändring än att — i enlighet med de av chefen för finansdepartementet förordade och av riksdagen numera godkända grunderna för beräkningen av myndigheternas avlöningsanslag för nästa budgetår — anslagsposten till rörligt tillägg, nu 43,800 kronor, ökats med 50 procent eller 21,900 kronor och anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat minskats med samma belopp. Vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit har utskottet funnit sig böra tillstyrka. Utskottet har alltså ej kunnat biträda det motionsvis framställda yrkandet om anvisande av ytterligare medel för avlöande av vägingenjörassistenter. Då vägorganisationen så sent som från och med nu löpande budgetår undergått en icke obetydlig utvidgning, har utskottet i likhet med departementschefen funnit tillräcklig erfarenhet ännu ej föreligga för att möjliggöra ett bedömande av behovet av att redan nu ytterligare öka organisationens omfattning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 169, må

a) godkänna, att med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1940/41 de i staten för vägorganisationen i länen under avlöningar upptagna posterna för avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat och för rörligt tillägg skola i staten upptagas med respektive 240,600 kronor och 65,700 kronor;

b) till *vägorganisationen i länen* för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 770,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

8:o **Automobilskattemedlens specialbudget.** Kungl. Maj:t har (punkt 8, sid. 37—43) föreslagit riksdagen att godkänna de i statsrådsprotokollet förordade ändringarna i utformningen av automobilskattemedlens specialbudget, att tillämpas under budgetåret 1940/41.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

Från och med den 1 januari 1940 utgår skatten å bensin och lättbentyl med ett från 12 öre till 16 öre per liter förhöjt belopp. De till följd av skattehöjningen inflytande medlen skola emellertid icke upptagas såsom inkomst å automobilskattemedlens specialbudget utan tillföras den allmänna budgeten. De för vägändamål och därmed sammanhängande syften avsedda automobilskattemedlen beräknar chefen för finansdepartementet i huvudsaklig anslutning till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens uppfattning till 110 miljoner kronor. Å automobilskattemedlens specialbudget möjligen uppkommande underskott torde — i likhet med vad som beslutats av 1939 års urtima riksdag i fråga om underskott å innevarande budgetårs specialbudget¹⁾ — lämpligen böra avföras å statens automobilskattemedelsfond, eftersom en felslagning i den mycket osäkra inkomstberäkningen i nuvarande läge icke torde böra föranleda en belastning av den allmänna budgeten. Vid dylikt förhållande synas de förslagsanslag, som skola avräknas mot automobilskattemedlen och som enligt nu gällande ordning avräknas mot nämnda medel högst med de belopp, varmed de anvisats å riksdagen, böra i sin helhet avräknas mot automobilskattemedlen. Jag gör i det följande hemställan om att riksdagens godkännande måtte inhämtas till de sålunda förordade förändringarna i utformningen av automobilskattemedlens specialbudget.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i syfte att öka tillgången under nästa budgetår av medel för här ifrågavarande ändamål ifrågasatt, att medel skulle få tagas i anspråk från automobilskattemedelsfonden, därest en höjning av bensinskatten, som ökade inkomsten å specialbudgeten, icke ansåges böra ske. Till en sådan disposition av fondmedel synes mig för närvarande skäl icke föreligga. Avsikten med fondens inrättande var bland annat att bereda möjlighet för statsmakterna att i någon mån anpassa vägarbetenas omfattning efter konjunkturförhållandena. Under tider av relativt god arbetstillgång skulle medel avsättas till fonden, och vägarbetena i motsvarande grad begränsas, varigenom skulle vinnas, att det allmännas arbeten skulle i något mindre utsträckning konkurrera om arbetskraften med det enskilda näringslivet, då detta gäve relativt god sysselsättning. Under depressionstider åter, då den privata företagsamheten inskränktes och arbetslöshet uppstode, skulle vägarbetena utvidgas och sysselsättning och inkomst kunna beredas en del av den eljest lediga arbetskraften. Konjunkturerna på arbetsmarknaden synas mig emellertid för närvarande icke påkalla en sådan extra ordinar utvidgning av vägarbetena, som för en disposition av fondmedel förutsatts. Skulle mot slutet av innevarande budgetår konjunkturförhållandena motivera, att medel ur automobilskattemedelsfonden disponeras för att minska uppkommen arbetslöshet, torde emellertid vid nämnda tid därav betingade förslag få framläggas för riksdagen. För att minska en arbetslöshet, som eventuellt kan inträffa under tid, då riksdagen ej är samlad, förutsättes skola anlitas det förskottsanslag, vilket jag har för avsikt att vid senare tidpunkt föreslå skola för ändamålet upptagas å allmän beredskapsstat. I vad mån automobilskattemedelsfonden bör disponeras för täckning av sålunda från förskottsanslag bestridda utgifter får sedermera prövas av 1941 års lagtima riksdag.

Vid fördelningen i det följande av automobilskattemedlen har departementschefen alltså utgått från att det härför tillgängliga beloppet utgör 110 miljoner kronor.

¹⁾ Se prop. nr 90 till urtima riksdagen.

Hur detta belopp, 110,000,000 kronor, är avsett att enligt Kungl. Maj:ts förslag fördelas framgår av nedanstående tablå, vari jämväl intagits de siffror som framkommit under utskottsbehandlingen.

Tabell, angivande anslag, som skola utgå före automobilskattemedlens fördelning på städer och landsbygd. Ändringar, föranledda av utskottets förslag, anges med kursiva siffror. (Siffror inom parentes ange fördelningen vid vägunderhållsbidrag med 80 % enligt avvikande mening.)

Punkt i utlåtandet	Kungl. Maj:t	Utskottet
	kronor	Alt. I o. II. kronor
	600,000	600,000
	150,000	150,000
3:o) Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Avlöningar	341,900	341,900
4:o) Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen: Omkostnader	82,600	82,600
5:o) Statens väginstitut	201,200	201,200
6:o) Instrumentutrustning m. m. för statens väginstitut	55,000	55,000
7:o) Vägorganisationen i länen	770,000	770,000
9:o) Bidrag till vägunderhållet på landet m. m.	51,000,000	51,000,000
		(54,600,000)
10:o) Bidrag till byggande av broar	3,500,000	3,500,000
11:o) Bro mellan Sverige och Norge öfver Svinesund	532,700	532,700
12:o) Stensättning av vägar	4,000,000	4,000,000
13:o) Reparationsberedskap vid väg- och vattenbyggnads- väsendet	1,000,000	1,000,000
14:o) Bidrag till vissa forsknings- och undersökningsarbeten	151,000	151,000
15:o) Bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägs kors- ningar	250,000	250,000
16:o) Avsättning till automobilskattemedelsfonden	22,100	22,100
31:o) Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder	500,000	500,000
53:o) Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande	75,000	75,000
54:o) Statens biltrafiknämnd	53,000	53,000
	63,284,500	63,284,500
		(66,884,500)
<i>Återstod</i> att fördelas mellan städer och landsbygd (se nedan)	46,715,500	46,715,500
		(43,115,500)
	Summa kronor	110,000,000
		110,000,000

Av denna återstod uppgående till 46,715,500 kronor (och vid underhållsbidrag med 80 % 43,115,500 kronor) skall

25 % tillfalla städerna eller alltså 11,679,000 kronor (och vid underhållsbidrag med 80 % 10,778,700 kronor)

och 75 % eller 35,036,000 kronor (och vid underhållsbidrag med 80 % 32,336,300 kronor) landsbygden.

Den närmare fördelningen av denna återstod sådan densamma skulle gestalta sig enligt utskottets i detta utlåtande framlagda förslag framgår av följande tablå:

Punkt i utlåtandet		Kungl. Maj:t		Utskottet	
		kronor		kronor	
	<i>Städerna (25 %).</i>				
17:o)	Bidrag till väg- och gatuarbeten i städerna	—	11,679,000	—	11,679,000 (10,778,700)
	<i>Landsbygden (75 %).</i>				
18:o)	Vägskattentjämningsbidrag	4,179,000		4,179,000	
19:o)	Bidrag till nyanläggning av landsvägar	5,000,000		5,000,000	
20:o)	Bidrag till nyanläggning av ödebygdsvägar	2,000,000		2,000,000	
21:o)	Bidrag till vägar av betydelse för riksförsvaret....	2,000,000		2,000,000	
22:o)	Bidrag till byggande av enskilda vägar	—		300,000	
23:o)	Bidrag till underhåll av enskilda vägar	1,000,000		1,500,000	
		14,179,000		14,979,000	
25:o)	Bidrag till vägförbättringsarbeten å landsbygden ..	20,857,500	35,036,500	20,057,500 1 (17,357,800)	35,036,500 (32,336,800)
	Summa kronor	—	46,715,500	—	46,715,500 (43,115,500)

Utskottet.

Medan bilskattemedlen för innevarande budgetår beräknats till 136,000,000 kronor antagas för vägändamål och därmed sammanhängande syften allenast 110,000,000 kronor stå till förfogande för budgetåret 1940/41. Denna starka nedgång kan tvivelsutan, på sätt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhållit, ge anledning överväga huruvida ej medel, tidigare fonderade i automobilskattemedelsfonden, böra tagas i anspråk för att tillgodose de föreliggande alltjämt betydande behoven av anslag för vägväsendet. Fondens behållning uppgår för närvarande till 56,998,000 kronor.

I betraktande särskilt av den stränga sparsamhet vid förbrukningen av kapitalmedel som i nuvarande läge måste iakttagas ansluter sig utskottet till de synpunkter departementschefen lagt på frågan.

I likhet med departementschefen har utskottet alltså utgått ifrån att de för vägändamål m. m. för budgetåret 1940/41 tillgängliga medlen böra beräknas till 110,000,000 kronor.

Vad departementschefen anført om sättet för anslagens avräkning mot inflytande automobilskattemedel och om rätt att avföra uppkommande underskott på automobilskattemedlens fond har ej gett utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må godkänna de i statsrådsprotokollet förordade ändringarna i utformningen av automobilskattemedlens specialbudget, att tillämpas under budgetåret 1940/41.

9:o) **Bidrag till vägunderhållet på landet m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 9, sid. 43—46) föreslagit riksdagen *dels* till bidrag till vägunderhållet på landet m. m. för budgetåret 1940/41 anvisa ett anslag av 51,000,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen; *dels ock* godkänna följande

¹ Höjning till 20,000,000 kronor genom utfyllnad från automobilskattemedelsfonden.

Förslag
till
Förordning

angående statsbidrag till vägunderhåll och vinterväghållning på landet under år 1940.

Härigenom förordnas, att utan hinder av vad i 2 § 1 mom. förordningen den 30 juni 1936 (nr 451) angående statsbidrag till den allmänna väghållningen i riket föreskrives följande skall äga tillämpning:

Till vägdistrikt skall, i mån av tillgång å därtill anslagna medel, för år 1940 lämnas statsbidrag med åttiofem procent av det belopp, vartill väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beräknar distriktets kostnad för vägunderhåll och vinterväghållning under året skäligen böra uppgå. I fråga om ödebygdsväg skall bidraget dock, efter i övrigt samma grunder, utgå med nittiofem procent.

För tilldelning till vägdistriktet av ifrågavarande bidrag till vägunderhållet på landet m. m. skall väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uppgöra en fördelningsplan. Över det beslut, varigenom denna fördelningsplan fastställs, må besvär icke anföras.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 37, av friherre *A. De Geer* och den andra inom andra kammaren, nr 77, av herr *M. Andersson* i Igelboda, har hemställts, att riksdagen måtte besluta att till bidrag för vägunderhållet på landet m. m. för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 54,000,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Vidare har i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 61, av herr *A. Heiding* m. fl. och den andra inom andra kammaren, nr 70, av herr *Hj. Svensson* i Grönvik m. fl., hemställts, att riksdagen vid behandling av punkten 9 under sjätte huvudtiteln måtte besluta att avslå Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående statsbidrag till vägunderhåll och vinterväghållning på landet under år 1940; att till bidrag till vägunderhållet på landet m. m. för budgetåret 1940/41 anvisa ett anslag av 58,800,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedel; samt att beakta övriga i motionen anförda synpunkter.

I en av herr *E. Näsström* m. fl. inom andra kammaren väckt motion, nr 18, har hemställts, att riksdagen till bidrag till vägunderhållet på landet m. m. för budgetåret 1940/41 måtte anvisa ett anslag av 56,000,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedel.

Slutligen har herr *M. Andersson* i Igelboda m. fl. i en inom andra kammaren väckt motion, nr 41, hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om sådan ändring i Kungl. Maj:ts kungörelse med närmare bestämmelser rörande tillämpningen av förordningen den 30 juni 1936 (nr 451) angående statsbidrag till den allmänna väghållningen i riket (S. F. S.

nr 466/1936), att tilläggsbidrag må, i den mån detta befinnes skäligt, kunna utgå jämväl å merkostnader förorsakade av ökade å-priser.

I skrivelse den 13 november 1939 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som från vägingenjörerna infordrat preliminära uppgifter i ämnet, meddelat, att vägunderhållskostnaderna för år 1939 kunna beräknas uppgå till i runt tal 69,000,000 kronor. Styrelsen har i anslutning härtill anfört, att 1940 års statsbidrag till vägunderhållet — under förutsättning att nu gällande grunder för sådant bidrags beräkning bibehålles oförändrade — alltså skulle uppgå till i runt tal 58,800,000 kronor. Styrelsen framhåller emellertid, att styrelsen har för avsikt att senare inkomma med mera preciserade uppgifter härutinnan. Anledningen till den betydande nedgången i kostnaderna i förhållande till kostnaderna år 1938 sammanhänger med att från och med den 1 januari 1939 i kostnadsunderlaget för bidragets beräkning ej längre få inräknas kostnaderna för smärre förbättringsarbeten och för halvpermanenta beläggningar.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

De nu rådande förhållandena med knapphet på motorbränsle hava medfört, att särskilda åtgärder måst vidtagas i syfte att minska trafiken med motorfordon. Dessa åtgärder hava haft till följd, att trafiken för närvarande kan beräknas uppgå till omkring 80 procent av den eljest normala trafiken. Då behovet av vägunderhåll står i intimt samband med trafikens omfattning, medför trafikens nedgång ett minskat behov av vägunderhåll. I syfte att nedbringa utgifterna för vägunderhållet har min företrädare i ämbetet genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen låtit delgiva samtliga vägstyrelser en skrivelse av den 15 september 1939, vari framhållits vikten av att under nu rådande förhållanden en minskning av vägunderhållskostnaderna allvarligt eftersträvas genom att underhållet inskränkes till vad som kan anses oundgängligen nödvändigt. I samma skrivelse har därjämte uttalats, att det kunde bli nödvändigt att för år 1940 tillämpa nya och för vägdistriktet mindre fördelaktiga grunder för statens bidrag till väghållningen.

Det synes mig uppenbart, att vid bestämmandet av vägunderhållsbidraget för år 1940 hänsyn måste tagas till att de verkliga kostnaderna för vägunderhållet under nämnda år kunna beräknas bli avsevärt lägre än kostnaderna för år 1939. En tillämpning av nu gällande bidragsregler, enligt vilka bidraget skulle beräknas på den verkliga kostnaden under år 1939, skulle vid nu rådande trafikvolym givetvis medföra, att bidraget i flertalet fall komme att överstiga åttiofem procent respektive nittiofem procent av den verkliga kostnaden under år 1940 eller i extrema fall till och med hela kostnaden. I syfte att undvika dylika konsekvenser anser jag en ändring av nu gällande bidragsregler böra ske. Sålunda synes mig statens bidrag till vägunderhållet böra med bibehållande av nu gällande bidragsprocenttal beräknas å 1940 års underhållskostnader. Dessa kunna emellertid ej slutligt fastställas förrän under våren 1941. Att dröja med utbetalningen av bidragen till denna tidpunkt anser jag mig icke böra ifrågasätta liksom ej heller, att förskottsbidrag utbetalas i början av nästa budgetår för att sedan gå i avräkning mot de slutliga bidrag, som skulle tillkomma respektive vägdistrikt. I stället anser jag mig böra förorda, att vägunderhållsbidraget beräknas på det belopp, vartill 1940 års underhållskostnad redan nu kan skäligen uppskattas. Härigenom vinnes den fördelen, att anslaget till bidrag till vägunderhållet på landet m. m. kan anvisas med ett redan från början bestämt belopp. Fördelningen av detta mellan de olika vägdistriktet förutsättes skola verkställas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, därvid styrelsen skulle utgå från vägdistriktets stater och det undersökningsmate-

rial rörande vägunderhållet under åren 1937 och 1938, som för närvarande är under bearbetning inom styrelsen av en för ändamålet särskilt anlitad vägunderhållsinspektör. Då enligt vad jag inhämtat utredningen fortskridit så långt, att av densamma i stort sett torde framgå storleken av de underhållskostnader vart och ett vägdistrikt skäligen bör nedlägga för att hålla vägarna i tillfredsställande stånd, torde densamma vara väl lämpad att läggas till grund för en i möjligaste mån rättvis fördelning av här ifrågasatt slag. Genom att varje vägdistrikt skulle tilldelas ett till sin storlek på förhand bestämt bidrag, vinnes ytterligare den fördelen, att vägdistrikten kunna antagas komma att iakttaga större sparsamhet vid underhållsarbetenas bedrivande än om enligt nu gällande princip kostnader för ett arbete, även om detsammans utförande utan större olägenhet kunnat anstå, alltid får inräknas i det belopp, varå statsbidraget för därpå följande år beräknas. Under nu rådande särskilda förhållanden, då det är av största vikt, att statsutgifterna överhuvud nedbringas till vad som kan anses oundgängligen nödvändigt, anser jag nu berörda förhållande vara av särskild betydelse.

Över väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beslut i fråga om fördelningen av vägunderhållsanslaget synas av praktiska skäl besvär icke böra få anföras. Därest så finge ske, skulle hela fördelningsplanen icke kunna tillämpas, förrän samtliga besvär vore avgjorda, enär en höjning av ett bidrag skulle kunna medföra, att ett eller flera andra bidrag måste minskas i motsvarande mån.

De av mig här förordade nya grunderna för bidrag till vägunderhållet på landet, vilka böra gälla endast för år 1940, torde lämpligen böra införas i en särskild förordning, vari nu gällande bestämmelser å området förklaras icke skola tillämpas i vad avser nämnda år. Förslag till dylik förordning framlägger jag i det följande.

Med stöd av det förutnämnda utredningsmaterialet och med utgångspunkt från att motorfordonstrafiken kommer att kunna upprätthållas i ungefär samma omfattning som för närvarande har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen verkställt en beräkning av de såsom nödvändiga ansedda kostnaderna för vägunderhållet under år 1940. Beräkningen i fråga, om vars närmare detaljer jag torde få hänvisa till handlingarna, slutar på ett belopp av 59,5 miljoner kronor, av vilket belopp 700,000 kronor hänföra sig till underhållet av ödebygdsvägar. Läggas förstnämnda belopp till grund för beräkningen av statsbidraget för år 1940, skulle detta uppgå till $(85/100 \times 58,800,000 + 95/100 \times 700,000)$ 50,645,000 kronor eller avrundat 51,000,000 kronor. Sistnämnda belopp skulle alltså böra anvisas för nästa budgetår.

Från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har utskottet inhämtat nedanstående uppgifter rörande vägunderhållskostnader och statligt vägunderhållsbidrag under följande år:

Å r	Vägunderhålls- kostnader kronor	Vägunderhållsbidrag	
		År och bidrags- procent	Kronor
1934	50,139,000	75 % 1935	37,604,000
1935	57,649,000	80 % 1936	46,119,000
1936	66,243,000	85 % 1937	56,306,000
1937	72,537,000	85 % 1938	61,656,000
1938	¹⁾ 82,500,000	85 % 1939	70,125,000
		85 % 1940	58,000,000
1939	¹⁾ 68,100,000	75 % »	51,300,000

¹⁾ Denna kostnad är ännu ej definitivt fastställd.

Enligt departementschefens förslag skulle vägunderhållsbidraget ej längre få utgå på grundval av föregående års *verkliga* utgifter för vägunderhållet, sådana dessa utgifter framkommit enligt företedda och granskade räkenskaper, utan i stället tilldelas varje distrikt efter en skälighetsprövning inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Över styrelsens beslut skulle »av praktiska skäl» besvär ej få anföras.

Bedömt efter hittillsvarande administrativ praxis och den ordning som sedan gammalt tillämpats inom det svenska vägväsendet måste onekligen detta nya system verka rätt främmande. Även under förutsättning av en i möjligaste mån objektiv uppskattning inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen torde det ej kunna undgås orättvisor och ojämnheter vid fördelningen. Att exempelvis uppskatta vinterväghållningen — en utgiftspost som under svåra vintrar stiger till över 7 miljoner kronor för samtliga vägdistrikt och som för enskilda vägdistrikt kan växla mellan något tusental och ända uppemot flera hundratusental kronor per år — stöter på de största vanskligheter. Lika oberäkneliga äro de i vissa trakter ofta kännbara kostnaderna för skadorna på vägarna under tjällossningen. Stora militärtransporter pågå inom vissa väghållningsdistrikt, som därigenom fått opåräknade men också svårberäkneliga påfrestningar på underhållet. Också arbetslönerna utgöra en dylik oviss betydande post. De ojämnt verkande och just nu stigande kostnaderna för reparationer, förnyelse av maskinparken, bränsle och material o. s. v. måste ävenledes verka förryckande på möjligheterna att, såsom departementschefen förutsatt, redan genom förhandsberäkningar under år 1940 fastställa statens bidrag till samma års vägunderhållskostnader.

Vikten av att nedbringa underhållskostnaderna förtjänar självfallet i nuvarande läge allvarlig uppmärksamhet. En tillfredsställande besparingseffekt synes emellertid kunna nås utan övergång till ett nytt system med de vanskligheter en sådan övergång medför. I dylikt syfte vill utskottet föreslå att bidragsprocenten för nästkommande budgetår sänkes från 85 till 75 procent.

Från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har upplysts att vägunderhållskostnaderna för år 1939 preliminärt beräknats uppgå till 68,100,000 kronor. Vid antagande av en sänkt bidragsersättning av 75 procent skulle vägunderhållsanslaget för budgetåret 1940/41 — under vilket budgetår vägdistriktens bidrag för år 1940 först betalas — behöva upptagas till 51,300,000 kronor enligt nedanstående beräkning.

	Underhålls- kostnad kronor	Oförändrade grunder kronor	Statsverks- prop. kronor	Utskottet kronor
Landsvägar ...	67,000,000	56,950,000 (85 %)		50,250,000 (75 %)
Ödebygdsvägar .	1,100,000	1,050,000 (95 %)		1,050,000 (95 %)
	68,100,000	58,000,000	51,000,000	51,300,000

Denna summa har utskottet ansett kunna avjämnas till 51,000,000 kronor eller alltså samma belopp som Kungl. Maj:t äskat. På grund av att bidragen skola utgå efter vägdistriktens utgifter kan anslagsbelastningen ej bestämt beräknas. Anslaget bör därför upptagas som förslagsanslag.

Utskottet vill erinra, att ifrågavarande bidrag, ehuru avseende år 1940, skall beräknas på 1939 års underhåll oavsett alltså de starka inskränkningar i underhållet och därmed också utgiftsbesparingar, som förutsättas möjliga i underhållet för år 1940. Det är sålunda känt att inom vägdistriktet avsevärda beskränningar planeras i fråga om sådana åtgärder som dikesrensning, kant-skärning, röjning samt, i fråga om de mindre trafikerade vägarna, även grusningen. Också de rätt stora kostnaderna för dammbindning böra kunna nedbringas. Alla dessa inskränkningar tillsammans måste tvivelsutan verka sänkande på distriktets underhållskostnader. Dock påverkas ej härav vägdistriktets statsbidrag för år 1940. Bestämmande för dettas storlek är, såsom nämnts, underhållskostnaderna under år 1939. Detta förhållande gör otvivelaktigt den av utskottet föreslagna sänkningen från 85 till 75 procent för vägdistriktet mindre kännbar.

Utskottet finner emellertid angeläget framhålla att här föreslagna nedsättning av underhållsbidraget till 75 procent bör betraktas som en tillfällig åtgärd, betingad uteslutande av det allvarliga statsfinansiella läget. I anslutning till denna uppfattning förutsätter utskottet att frågan om underhållsbidraget för år 1941 göres beroende av ytterligare utredning. Därvid bör också beaktas frågan om särskilt stöd åt vissa vägdistrikt, vilkas vägnät blivit särskilt hårt belastade av nu pågående extra-ordinära militärtransporter.

Till sist vill utskottet erinra om det vägskatteutjämningsbidrag som på senare tid utgått till mera betungade distrikt. För den del av vägskatten, som överstiger 2 kronor per skattekrona, utgår statsbidraget med 70 procent. Detta bidrag måste tvivelsutan verka utjämnande och skattemildrande. Utskottet anser dock statsbidragsfrågan även i denna del förtjäna upptagas till förnyat övervägande.

Utskottets förslag innebär alltså en sänkning av vägunderhållsbidraget för år 1940 till 75 procent. För ödebygdsvägarnas del har dock utskottet ansett nuvarande bidragsnorm av 95 procent böra bibehållas.

I motionen II: 41 har påyrkats rätt att vid vägbyggnader erhålla statligt tilläggsbidrag för merkostnader förorsakade av ökade å-priser. Till stöd härför har åberopats bland annat hurusom alla anbud å vägarbeten, som ingivas av entreprenörer, numera ha en klausul, varigenom entreprenören förbehåller sig rätt till tillägg å entreprenadsumman, för den händelse stegrade priser å material eller ökade arbetslöner skulle inträda. Utan att förneka att därigenom tillkommit ett kännbart nytt osäkerhetsmoment vid kostnadsberäkningen anser sig utskottet dock ej kunna tillstyrka motionen. Därest krisen visar sig påkalla åtgärder i motionens syfte lärer väg- och vattenbyggnadsstyrelsen även utan initiativ av riksdagen få anledning överväga erforderlig ändring i gällande bidragsgrunder. Erinras må också om den rätt som självfallet föreligger för Kungl. Maj:t att där särskilt starka skäl åberopas medge ett tilläggsbidrag även för här avsedda merkostnader, uppkomna på grund av ökade å-priser. Enligt vad utskottet inhämtat har denna utväg redan anlitats i några fall.

Utskottet hemställer alltså,

I. att riksdagen, i anledning av motionerna I: 37 och 61 samt II: 18, 70 och 77 må

a) med avslag å Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående statsbidrag till vägunderhåll och vinterväghållning på landet under år 1940, besluta att nämnda statsbidrag skall, efter i huvudsak oförändrade grunder i övrigt, för detta år utgå med sjuttiofem procent, dock att till kostnader för underhåll av ödebygdsväg och vinterväghållning å sådan väg särskilt tillägsbidrag med tjugo procent må lämnas;

b) till *bidrag till vägunderhållet på landet m. m.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 51,000,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

II. att motionen II: 41 må av riksdagen bifallas.

10:o) **Bidrag till byggande av broar.** Kungl. Maj:t har (punkt 10, sid. 46—48) föreslagit riksdagen att till bidrag till byggande av broar för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Förevarande anslag, vilket för vart och ett av budgetåren 1937/38—1939/40 anvisats med 3.5 miljoner kronor, har av *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* ansetts för nästa budgetår böra höjas till 4 miljoner kronor. Till belysande av medelsbehovet har styrelsen framhållit, att i av länsstyrelserna överlämnade förteckningar över broföretag, som befunnits böra komma i åtnjutande av bidrag från anslaget under de närmaste två budgetåren, upptagits företag med en beräknad kostnad av sammanlagt cirka 26 miljoner kronor. Samtidigt erinrar styrelsen om att i det förslag till fördelning av anslaget för budgetåret 1939/40, som avgivits av styrelsen, förutsatts, att 21 av de i förslaget upptagna 53 företagen skulle erhålla bidrag endast till påbörjande eller fortsättande. För genomförande av dessa företag skulle erfordras ytterligare statsbidrag med över 3 miljoner kronor, vilket belopp finge utgå av anslaget för nästkommande eller därpå följande budgetår. Styrelsen meddelar vidare, att anslaget för budgetåret 1940/41 därjämte torde bliva belastat med bidrag till flera större företag, för vilka erfordras statsbidrag med avsevärda belopp.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

Av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens redogörelse framgår, att ett betydande medelsbehov gör sig gällande i fråga om brobyggnader. En ökning av broanslaget kunde därför i och för sig anses motiverad. Med hänsyn till den begränsade medelstillgången i förhållande till de övriga viktiga behov, som måste tillgodoses inom automobilskattemedlens ram, kan jag emellertid icke tillstyrka någon ökning av anslaget för nästa budgetår.

Jag förutsätter att, på sätt under senare år skett, anslag till här ifrågasvarande ändamål må tills vidare disponeras, i den mån så befinnes erforderligt, till förstärkning av personalen på väg- och vattenbyggnadsstyrelsens brobyrå.

Förevarande anslag torde i enlighet med vad departementschefen förordat böra uppföras med oförändrat belopp. Med tillstyrkande alltså av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet

att riksdagen må till *bidrag till byggande av broar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

11:o) **Bro mellan Sverige och Norge över Svinesund.** Kungl. Maj:t har (punkt 11, sid. 48 och 49) föreslagit riksdagen att till bro mellan Sverige och Norge över Svinesund för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 532,700 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Enligt den nästlidet är framlagda byggnadsplanen skulle för ifrågavarande broföretags slutförande för nästa budgetår erfordras ett belopp av 900,000 kronor. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har emellertid nu meddelat, att kostnaderna komma att överskrida de beräknade med 192,300 kronor, varav å Sveriges del med tillämpning av den förut överenskomna fördelningsgrunden skulle belöpa 165,400 kronor. Kostnadsökningen sammanhänger med den dåliga beskaffenheten på norska sidan av berget å djupet, vilket man icke haft anledning räkna med vid de förberedande utredningarna.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker, att det av Kungl. Maj:t äskade beloppet, 1,065,400 kronor, ställes till förfogande för slutförande av ifrågavarande broföretag. I överensstämmelse med vad som tidigare tillämpats torde hälften av detta belopp böra utgå av anslaget till statliga och kommunala beredskapsarbeten och återstoden anvisas under förevarande rubrik. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *bro mellan Sverige och Norge över Svinesund* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 532,700 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

12:o) **Stensättning av vägar.** Kungl. Maj:t har (punkt 12, sid. 49—51) föreslagit riksdagen att till stensättning av vägar för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 38, har friherre *A. De Geer* hemställt att riksdagen med ändring av Kungl. Maj:ts förslag måtte till stensättning av vägar för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

Med hänsyn till de betydande lager av gatsten, som staten redan innehar och vilka komma att ytterligare ökas under innevarande och — vid bifall till vad jag i det följande ämnar föreslå i fråga om anslag till inköp av gatsten — även under nästkommande budgetår, vill jag förorda, att ett i jämförelse med innevarande budgetårs anslag för ändamålet till 4 miljoner kronor förhöjt belopp anvisas för stensättning av vägar.

Utskottet.

Med åberopande av vad departementschefen i ärendet anfört får utskottet tillstyrka, att anslaget bestämmes till det av Kungl. Maj:t äskade beloppet, 4,000,000 kronor. Utskottet hemställer,

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 38, må till *stensättning av vägar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

13:o) **Reparationsberedskap vid väg- och vattenbyggnadsväsendet.** Kungl. Maj:t har (punkt 13, sid. 51 och 52) föreslagit riksdagen att till reparationsberedskap vid väg- och vattenbyggnadsväsendet för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Till anskaffning av viss för reparationsberedskapen vid väg- och vattenbyggnadsväsendet under krigstid erforderlig materiel m. m. anvisade 1939 års lagtima riksdag ett anslag å 800,000 kronor. Kostnaderna för ifrågavarande beredskap, vilka enligt en för riksdagen framlagd plan beräknades uppgå till 1,744,000 kronor, hade dessförinnan genom beslut av Kungl. Maj:t till ett belopp av 75,400 kronor anvisats att utgå av anslaget till statlig lagerhållning. Återstående belopp, 868,600 kronor, förutsattes skola anvisas å riksstaten för budgetåret 1940/41. Enligt förevarande förslag skulle detta slutanslag på grund av inträffade prisstegringar anvisas med ett till 1,000,000 kronor förhöjt belopp.

Utskottet tillstyrker att slutanslag till ifrågavarande ändamål nu anvisas med av Kungl. Maj:t äskat belopp samt att anslaget i likhet med motsvarande anslag för nu löpande budgetår avräknas mot automobilskattemedlen. Utskottet hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen må till *reparationsberedskap vid väg- och vattenbyggnadsväsendet* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

14:o) **Bidrag till vissa forsknings- och undersökningsarbeten.** Kungl. Maj:t har (punkt 14, sid. 52—59) föreslagit riksdagen att till bidrag till vissa forsknings- och undersökningsarbeten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 151,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Ifrågavarande anslag, som för nu löpande budgetår är uppfört med 104,000 kronor, föreslås för nästa budgetår skola anvisas med ett till 151,000 kronor förhöjt belopp. En sammanfattning av Kungl. Maj:ts anslagsberäkning lämnas i efterföljande sammanställning, i vilken för jämförelses skull även införts en motsvarande redogörelse för beräkningen av medelsbehovet för nu löpande budgetår.

	K r o n o r	
	1939/40	Prop.
Ändamål, för vilka bidrag vanligen utgå från anslaget ...	40,000	40,000
Laboratorieutrustning åt väg- och vattenbyggnadsstyrel- sens geotekniker	22,400	—
Vissa undersökningar rörande vägunderhållskostnaderna	27,000	33,200
Bidrag till samfundet för hembygdsvård för anställande av en s. k. vägvårdskonsulent	15,000	15,000
Anordnande av trafikräkningar under år 1941	—	63,000
	Summa 104,400	151,200
Avgår för avjämning av anslagets slutsumma	400	200
	Återstår 104,000	151,000

Departementschefen har beträffande det för anordnande av trafikräkningar begärda beloppet anfört följande:

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har föreslagit, att trafikräkningar anordnas under år 1941, omfattande i huvudsak landets huvudvägnät samt övriga mera trafikerade vägar. Från och med år 1926 hava med en mellantid av 5 år dylika räkningar ägt rum. Då dessa från olika synpunkter få anses nyttiga och nödiga icke minst för arbetet med planläggningarna och utbyggandet av landets vägnät samt då periodiciteten av räkningarna icke bör brytas ansluter jag mig till styrelsens nu ifrågavarande förslag. För att resultatet av trafikräkningen skall bliva användbart för därmed avsett syfte erfordras givetvis, att vid räkningens företagande i stort sett normala trafikförhållanden äro rådande. Jag förutsätter därför, att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera, då förhållandena kunna lättare överblickas, besluta, huruvida trafikräkningen skall komma till stånd. Erforderliga medel för trafikräkningen torde emellertid nu böra äskas. Kostnaderna för densamma torde på sätt styrelsen angivit och i enlighet med vad som skedde i fråga om 1936 års trafikräkningar böra bestridas av vederbörande vägdistrikt och städer. För vägdistriktens del böra utgifterna härför få upptagas bland distriktens underhållskostnader och beträffande städerna böra för ändamålet få användas de städerna tilldelade ordinarie automobilskattemedlen. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens egna kostnader för räkningsmaterialets bearbetande samt för tryckning av sammanställningar och kartor, vilka kostnader styrelsen beräknat uppgå till 63,000 kronor, torde lämpligen böra utgå av anslaget till vissa forsknings- och undersökningsarbeten.

Utskottet.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *bidrag till vissa forsknings- och undersökningsarbeten* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 151,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

15:o) **Bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 15, sid. 59—63) föreslagit riksdagen att till bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Genom kungörelse den 23 maj 1924 (nr 318) meddelades bestämmelser angående varningsmärken och säkerhetsanordningar m. m. vid korsningar i samma plan mellan järnväg och väg. Den 26 juni 1933 utfärdades ny kungörelse (nr 469) i ämnet, därvid förstnämnda kungörelse upphörde att gälla. Genom angivna kungörelser hava bestämmelser meddelats om skyldighet för innehavare av järnväg att anbringa skilda slag av märken och anordningar ävensom att underhålla desamma och fullgöra ifrågakommande bevakning. Om vem som skall vidkännas de härav föranledda kostnaderna har däremot icke vare sig i nu berörda kungörelser eller i annan författning meddelats någon bestämmelse.

I syfte att underlätta säkerhetsanordningarnas vidtagande och samtidigt genom godvilliga uppgörelser undvika tvister hava landets järnvägar genom beslut av 1929 och 1938 års riksdagar berättigats till bidrag av automobilskattemedel för vissa säkerhetsanordningar, som av järnvägarna vidtagits enligt 1924 och 1933 års kungörelser. Med stöd av 1929 års beslut — vilket avsåg säkerhetsanordningar, som betingats av förhållandena vid ikraftträdandet av 1924 års kungörelse — har utanordnats ett sammanlagt bidragsbelopp av 1,632,435 kronor, motsvarande en anläggningskostnad av 2,458,545 kronor. 1938 års riksdags beslut avsåg säkerhetsanordningar, som före den 1 januari 1938 vidtagits på grund av bestämmelserna i 1924 eller 1933 års kungörelser och som betingats av förhållanden, vilka inträtt efter ikraftträdandet av 1924 års kungörelse. Till bestridande av de med 1938 års beslut avsedda utgifterna anvisades för budgetåret 1938/39 ett reservationsanslag av 600,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

För det med sistnämnda anslag avsedda ändamålet har ett ytterligare belopp å 150,000 kronor befunnits erforderligt, vilket belopp föreslås skola anvisas å riksstaten för nästa budgetår.

Härjämte begäres anslag till bidrag för säkerhetsanordningar, som utförts under åren 1938—1940, med 100,000 kronor. För erhållande av dessa bidrag förutsättas samma villkor skola gälla som enligt 1938 års beslut. Bidrag avses sålunda skola utgå med normalt nittio procent av den verkliga kostnaden för utförd säkerhetsanordning, som icke medfört utgiftsbesparing för järnvägen eller beträffande vilken kostnaderna icke reglerats genom domstols dom eller annorledes.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet

att riksdagen må till *bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

16:o) **Avsättning till statens automobilskattemedelsfond.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 16, sid. 64) om beräkning av ett anslag på 100 kronor till avsättning till statens automobilskattemedelsfond — i vilket avseende sedermera i proposition nr 102 hemställts om ett förslagsanslag av 22,100 kronor — kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket härigenom

anmäles.

17:o) **Bidrag till väg- och gatuarbeten i städerna.** Kungl. Maj:t har (punkt 17, sid. 64) föreslagit riksdagen att till bidrag till väg- och gatuarbeten i städerna för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 11,679,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Utskottet.

Enligt vad i punkt 8:o) närmare angivits skall sedan automobilskattemedlen tagits i anspråk för vissa gemensamma ändamål återstoden fördelas med 25 procent å städerna och 75 procent å landsbygden.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *bidrag till väg- och gatuarbeten i städerna* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 11,679,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

18:o) **Vägskatteutjämningsbidrag.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 18, sid. 65) om beräkning av ett anslag på 4,179,000 kronor till vägskatteutjämningsbidrag — i vilket avseende särskild proposition nr 102 sedermera avlåtits — kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket härigenom

anmäles.

19:o) **Bidrag till nyanläggning av landsvägar.** Kungl. Maj:t har (punkt 19, sid. 65 och 66) föreslagit riksdagen att till bidrag till nyanläggning av landsvägar för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

I en inom andra kammaren av herr *E. Näsström* m. fl. väckt motion, nr 17, har hemställts, att riksdagen till bidrag till nyanläggningar av landsvägar för budgetåret 1940/41 måtte anvisa ett reservationsanslag av 5,500,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedel.

Till här angivet ändamål har riksdagen för vart och ett av budgetåren 1936/37—1938/39 anvisat ett anslag av 7,000,000 kronor. För innevarande budgetår utgår anslaget med 6,000,000 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har för nästa budgetår begärt ett belopp av 6,000,000 kronor för det med ifrågasvarande anslag avsedda ändamålet samt dessutom 2,000,000 kronor till militärvägar.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

Verkställda utredningar giva onekligen vid handen, att behovet av nyanläggning av landsvägar är betydande. En ökning av nu förevarande anslag skulle därför i och för sig kunna anses motiverad. Med hänsyn till att jag har för avsikt att i det följande föreslå, att under särskild anslagsrubrik anvisas ett anslag å 2,000,000 kronor till vissa ur militär synpunkt viktiga vägföretag och då avsevärda medelsbehov för andra vägändamål, som böra tillgodoses inom den sammanlagda utgiftsramen, därjämte föreliggande, anser jag mig icke kunna tillstyrka, att till nyanläggning av landsvägar anvisas högre anslag än 5,000,000 kronor.

Utskottet har med hänsyn till vad departementschefen anfört i ärendet funnit sig icke kunna tillstyrka någon höjning av det i riksstatsförslaget upptagna anslagsbeloppet. Utskottet hemställer,

Utskottet

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 17 i vad den skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, må till *bidrag till nyanläggning av landsvägar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

20:o) **Bidrag till nyanläggning av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs, Gävleborgs och Värmlands län.** Kungl. Maj:t har (punkt 20, sid. 66 och 67) föreslagit riksdagen att till bidrag till nyanläggning av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs, Gävleborgs och Värmlands län för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Till anläggande av ödebygdsvägar har riksdagen från och med år 1919 anvisat årliga anslag. För budgetåren 1936/37—1939/40 hava anslagen anvisats med 1,600,000 kronor, 1,800,000 kronor, 1,900,000 kronor respektive 2,100,000 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har hemställt om anvisande för nästa budgetår av anslag till ifrågavarande ändamål med oförändrat belopp. Styrelsen har härvid meddelat, att medelsbehovet med ledning av en på föranstaltande av 1935 års vägsakkunniga verkställd utredning kunde beräknas till cirka 2,700,000 kronor årligen under en period av tio år.

Departementschefen har ansett sig icke böra tillstyrka högre anslag än 2,000,000 kronor.

Utskottet tillstyrker, att anslag till ifrågavarande ändamål anvisas med av Kungl. Maj:t äskat belopp. Utskottet hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *bidrag till nyanläggning av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs, Gävleborgs och Värmlands län* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

21:o) **Bidrag till byggande och förbättring av vissa för riksförsvaret betydelsefulla vägar och broar.** Kungl. Maj:t har (punkt 21, sid. 67 och 68) föreslagit riksdagen att till bidrag till byggande och förbättring av vissa för riksförsvaret betydelsefulla vägar och broar för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 har 1939 års urtima riksdag till nyanläggning samt omläggning och förbättring av för riksförsvaret oundgängligen erforderliga vägar och broar anvisat ett anslag å 5,000,000 kronor. Härjämte har Kungl. Maj:t för samma ändamål ställt ett belopp av 550,000 kronor till förfogande från anslaget till bidrag till byggande av broar.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker föreliggande framställning om anvisande av ytterligare 2,000,000 kronor för påbörjande av vissa för riksförsvaret betydelsefulla väg- och broarbeten, för vilkas utförande hittills anvisade medel icke förslå. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *bidrag till byggande och förbättring av vissa för riksförsvaret betydelsefulla vägar och broar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

22:o) **Bidrag till byggande av enskilda vägar m. m.** Under punkt 22 (sid. 68—70) av statsrådsprotokollet har departementschefen anfört följande:

Såsom inledningsvis framhållits är ifrågavarande anslag i huvudsak avsett att fylla samma behov, som tidigare tillgodosetts med det under en följd av år utgående anslaget till bidrag till enskilda utfartsvägar. Detta behov är otvivelaktigt mycket behjärtansvärt. Med hänsyn till vikten av att under nuvarande förhållanden nedbringa statsutgifterna har emellertid, i enlighet med vad som meddelades i Kungl. Maj:ts proposition nr 79 (sid. 17) till 1939 års urtima riksdag, en undersökning verkställt rörande möjligheten att vidtaga besparingar å anslaget. Det förutsattes i nämnda proposition, att endast den del av anslaget skulle få disponeras, som behöfve tagas i anspråk för bidrag till sådana företag, som redan påbörjats under giltighetstiden för de intill den 1 juli 1939 gällande bestämmelserna angående statsbidrag till enskilda utfartsvägar, eller till vilkas påbörjande vederbörligt tillstånd under samma tid meddelats. Beträffande återstoden av anslaget förutsattes vidare, att Kungl. Maj:t, sedan undersökningen slutförts, skulle meddela beslut, att vad som återstode icke finge tagas i anspråk. Av den ännu icke helt slutförda undersökningen framgår, att ett belopp av omkring 650,000 kronor preliminärt kan antagas behöva disponeras för bidrag enligt nyss angivna grunder. Härtill bör emellertid läggas den del av de i det föregående omnämnda kostnaderna för handhavandet av ärendena rörande statsbidrag till byggande och underhåll av enskild väg, som skall bestridas av anslaget. Sammanlagt torde sålunda en odisponerad behållning av omkring 700,000 kronor kunna beräknas kvarstå å anslaget vid innevarande budgetårs slut. Då denna reservation uppgår till ungefär samma belopp, som under innevarande budgetår torde komma att disponeras för med anslaget avsedda ändamål, och då den lämpligen torde böra tagas i anspråk under nästkommande budgetår till bidrag till byggande av enskilda vägar m. m., synes något nytt anslag för ändamålet icke nu behöva anvisas.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 41, av herr *K. A. Johanson* m. fl. och den andra inom andra kammaren, nr 73, av herr *E. Lindmark* m. fl., har hemställts, att riksdagen måtte besluta att till

bidrag till byggande av enskilda vägar för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 19, har herr *E. Näsström* m. fl. hemställt, att riksdagen som nytt anslag (utöver disponerade 700,000) för budgetåret 1940/41 till bidrag till byggande av enskilda vägar måtte anvisa 300,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedel.

Slutligen har herr *A. Gustafsson* i Lekåsa m. fl. i en inom andra kammaren väckt motion, nr 123, hemställt, att riksdagen må såsom bidrag till byggande av enskilda utfartsvägar för budgetåret 1940/41, utöver vid budgetårets ingång förefintligt, odisponerat belopp, anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Främst med tanke på att uppmuntra eller överhuvudtaget göra det möjligt för befolkningen i avlägset liggande byar eller gårdar att själva bryta väg fram till de allmänna trafiklederna har alltsedan år 1918 statsbidrag lämnats till *byggande* av enskilda vägar (utfartsvägar). Anslaget var ursprungligen förbehållet de fyra nordligaste länen, men har efterhand utsträckts att omfatta hela landet. Det årliga anslagsbeloppet har efterhand vuxit och de båda senaste budgetåren beviljats med ett årsbelopp av 1,400,000 kronor. Av 1939 års riksdag fattades beslut om bidrag jämväl till *underhållet*, och för detta ändamål anvisades 1,000,000 kronor, att likaledes avräknas mot automobilskattemedlen.

Utskottet.

Som allmänt motiv för denna efterhand vidgade anslagsram har främst kunnat åberopas motortrafikens utveckling, vilken medfört att även det enskilda vägnätet i en alltjämt fortgående stegring börjar indragas i den allmänna trafiken. Såsom riksdagen tidigare i anslutning till väckta motioner framhållit, kan härvidlag också förtjäna erinras om behovet av bättre rättvisa mellan den befolkning, som utan egna uppoffringar blir delaktig av riksvägnätets fördelar, och dem, som vid sidan av sin anpart i bördorna för det allmänna vägväsendet också hava att — ej sällan med stora uppoffringar — åstadkomma förbindelserna från sina egna byar och gårdar till nämnda vägnät.

Byggnadsbidrag med högst femtio procent av beräknad kostnad utgår allenast under förutsättning att anläggningen är för väghållarna synnerligen betungande.

Med beaktande av anslagets behjärtansvärda syfte tillstyrker utskottet att som ett tillskott till den för nästa budgetår beräknade odisponerade behållningen å cirka 700,000 kronor ytterligare anvisas ett anslag av 300,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, med bifall till motionerna I: 41 samt II: 19 och 73 samt i anledning av motionen II: 123, må till *bidrag till byggande av enskilda vägar m. m.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

23:o) **Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 23, sid. 70—72) föreslagit riksdagen att till bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m. för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 62, av herr *A. Heiding* m. fl. och den andra inom andra kammaren, nr 102, av herr *A. Jonsson* i Skedsbygd m. fl. har hemställts, att riksdagen måtte besluta att såsom bidrag till underhåll av enskilda vägar för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedel.

Utskottet.

Under återopande av vad utskottet anfört under nästföregående punkt och med beaktande också av de synpunkter, som motionsvis framförts i ärendet, får utskottet tillstyrka, att anslaget bestämmes till 1,500,000 kronor eller det belopp, som begärts av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Utskottet hemställer,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 62 och II: 102, må till *bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

24:o) **Anläggning av mellanriksväg från Sädvaluspen till riksgränsen vid Graddis.** Departementschefen har under punkt 24 (sid. 72) av statsrådsprotokollet anfört följande.

I skrivelse den 12 oktober 1939 har länsstyrelsen i Norrbottens län hemställt om anvisande av 300,000 kronor till påbörjande av en mellanriksväg från Sädvaluspen till riksgränsen mot Norge vid Graddis. Väg företaget har förutsatts skola byggas helt med statsmedel. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i utlåtande den 3 november 1939 tillstyrkt bifall till framställningen.

Jag torde få erinra om att i samband med anmälan av nästlidet års statsverksproposition en då föreliggande framställning om anvisande av ett anslag å 100,000 kronor till ifrågavarande vägföretag var föremål för prövning. Min företrädare i ämbetet anförde vid nämnda tillfälle i frågan:

»Då hela väganläggningen är beräknad draga en kostnad av 2,260,000 kronor, måste för ett påbörjande av arbetet under nästa budgetår med ett anslag av 100,000 kronor uppenbarligen förutsättas, att under de närmaste budgetåren därefter väsentligt större belopp skola anslås, då arbetets utförande eljest skulle taga allt för lång tid i anspråk. Det synes mig med hänsyn till knappheten på medel därför icke lämpligt att nu binda betydande framtida inkomster för detta arbete. Väganläggningen torde, om den skall utföras, lämpligen böra förläggas till tider av arbetslöshet och sålunda uppföras å beredskapsstat.»

Av skäl, som sålunda anförts, anser ej heller jag mig böra förorda, att anslag för närvarande anvisas för ifrågavarande vägföretag.

I en inom andra kammaren av herrar *J. H. Brädefors* och *H. Hagberg* i Luleå väckt motion, nr 20, har hemställts, att riksdagen måtte besluta att i

enlighet med länsstyrelsens i Norrbottens län och väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hemställan anslå 300,000 kronor till påbörjandet av arbetet på mellanriksvägen från Sädvaluspen till Graddis vid norska gränsen.

Hela ifrågavarande väganläggning har beräknats kosta över 2 miljoner kronor. Såsom utskottet redan vid sistlidne riksdag framhöll, kan det ej vara tillrådligt att för närvarande igångsätta ett så vittutseende företag och därmed ytterligare kringskära möjligheterna att genomföra andra än mera angelägna vägbyggnader.

Utän att underskatta det behjärtansvärda intresse, som denna väganläggning avser att tjäna och för vilket ifrågavarande motionärer nu framträda som talesmän, kan utskottet ej tillstyrka motionen.

Utskottet hemställer,

att motionen II: 20 ej må av riksdagen bifallas.

25:o) **Bidrag till vägförbättringsarbeten å landsbygden.** Kungl. Maj:t har (punkt 25, sid. 72) föreslagit riksdagen att till bidrag till vägförbättringsarbeten å landsbygden för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 20,857,500 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Det för tillgodoseende av landsbygdens särskilda vägändamål avsedda beloppet uppgår, på sätt av punkt 8:o) framgår, till 35,036,500 kronor. Därav hava i det föregående under punkterna 18:o)—23:o) föreslagits fördelning av sammanlagt 14,979,000 kronor. Det återstående beloppet, 20,057,500 kronor, bör enligt gängse normer anvisas till bidrag till vägförbättringsarbeten å landsbygden. Såsom departementschefen erinrat har motsvarande anslag för innevarande budgetår anvisats med 21,715,200 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *bidrag till vägförbättringsarbeten å landsbygden* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 20,057,500 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

26:o) **Bidrag till hamn- och farledsundersökningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26, sid. 73 och 74), vilket avser anvisande av samma belopp, som för innevarande budgetår beviljats för ifrågavarande ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *bidrag till hamn- och farledsundersökningar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 8,000 kronor.

27:o) **Bidrag till handelshamnar och farleder.** Kungl. Maj:t har (punkt 27, sid. 74—76) föreslagit riksdagen att till bidrag till handelshamnar och farleder för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor.

Utskottet.

Utskottet.

Förevarande anslag, som för vart och ett av budgetåren 1932/33—1935/36 var uppfört med 300,000 kronor, höjdes för budgetåret 1936/37 till 600,000 kronor. Med denna anslagsökning avsågs att bereda medel för bidrag till nya hamnbyggnadsföretag. Återstoden var avsedd att användas för slutbidrag till företag, som redan påbörjats eller färdigställda men som på grund av bristande medelstillgång icke kunnat tilldelas dylikt bidrag. Sammanlagt beräknades då medelsbehovet för sistnämnda ändamål till 600,000 kronor, vilket belopp emellertid förutsattes skola likvideras under loppet av två budgetår. I anslutning härtill uppfördes anslaget även för budgetåret 1937/38 med 600,000 kronor, varav omkring hälften förutsattes skola disponeras för återstående statsbidrag till nyssnämnda äldre företag. Beträffande budgetåret 1938/39 hemställde Kungl. Maj:t, att anslaget måtte upptagas med 300,000 kronor. I anledning av en inom riksdagen väckt motion anvisade emellertid 1938 års riksdag ett anslag av 450,000 kronor för nu ifrågavarande ändamål. För nu löpande budgetår har anslaget i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag uppförts med ett belopp av 400,000 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i skrivelse den 30 september 1939 under förutsättning av normala förhållanden framlagt förslag om beviljande för nästa budgetår av anslag till handelshamnar och farleder med oförändrat belopp. Sedermera har styrelsen hemställt om anvisande av ytterligare medel för utbyggnad och förbättring av vissa handelshamnar å västkusten.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

Statsbidrag till förbättring eller utvidgning av handelshamnar och farleder synes med hänsyn till nu rådande statsfinansiella läge icke böra beviljas i andra fall än då på grund av särskilda förhållanden så kan anses synnerligen påkallat. Den utrikespolitiska situationen, som medfört många och svårlösta problem för icke minst landets utrikes sjöfart, påkallar emellertid, så vitt nu kan bedömas, vidtagande av vissa extra ordinära åtgärder med avseende å flera av hamnarna å Västkusten. Jag anser mig därför böra föreslå, att anslag till bidrag till handelshamnar och farleder anvisas jämväl för nästa budgetår. Utan att nu taga ställning till de olika hamnföretag, till vilka statsbidrag kunna ifrågasättas, anser jag med hänsyn till nu föreliggande hamnbyggnadsprojekt å Västkusten ett belopp av 600,000 kronor böra stå till Kungl. Maj:ts förfogande.

Utskottet.

Under återopande av vad departementschefen sålunda anfört får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

att riksdagen må till *bidrag till handelshamnar och farleder* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor.

28:o) **Utvidgning och förbättring av statens fiskehamnar och farleder** (punkt 28, sid. 76 och 77). I syfte att kunna utföra sådana ändrings- och förbättringsarbeten, som äro nödvändiga för att ifrågavarande hamnar skola kunna tillgodose de behov, för vilka de ursprungligen tillkommit, upptogs å riksstaten för budgetåret 1938/39 ett reservationsanslag av 200,000 kronor. För innevarande budgetår har för samma ändamål anvisats 150,000 kronor.

Anslaget är avsett att jämväl komma till användning för motsvarande arbeten i fråga om de statliga farleder, som stå under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens vård och förvaltning.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett anslag å 500,000 kronor till nu ifrågavarande ändamål.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

Jag delar väg- och vattenbyggnadsstyrelsens uppfattning, att behov föreligger av vissa utvidgnings- och förbättringsarbeten å en del av statens fiskehamnar och farleder. Då tillgodoseendet av detta behov i åtskilliga fall utan allvarligare olägenheter tills vidare torde kunna anstå, anser jag mig emellertid under nu rådande läge icke kunna förorda anvisande av något anslag till ändamålet för nästa budgetår. Skulle förbättring av någon inomskärsfarled aktualiseras genom de störningar av sjöfarten längs landets kuster, som orsakats av den senaste tidens utrikespolitiska händelser, torde medel, därest arbetets utförande anses trängande, lämpligen kunna anvisas av anslag å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m.

Departementschefens uttalande har icke givit utskottet anledning till erinran; vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

Utskottet.

omförmåla.

29:o) **Underhåll och drift av statens fiskehamnar och farleder.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 29, sid. 77 och 78), vilket jämfört med medelsanvisningen för ifrågavarande ändamål för nu löpande budgetår innebär en anslagsminskning med 7,500 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *underhåll och drift av statens fiskehamnar och farleder* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 27,500 kronor.

30:o) **Bidrag till byggande och underhåll av statsunderstödda fiskehamnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 30, sid. 78—81) föreslagit riksdagen att till bidrag till byggande och underhåll av statsunderstödda fiskehamnar för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Förevarande anslag — vilket jämväl är avsett att disponeras för sådana underhållsarbeten (större reparations- och muddringsarbeten) å här berörda slag av hamnar, vilka ej äro att hänföra till det normala underhållet — har för vart och ett av budgetåren 1937/38—1939/40 anvisats med ett belopp av 200,000 kronor.

Med hänsyn till önskemålet, att större möjlighet måtte beredas för tillgodoseende av bidragsbehovet jämväl inom områden utan framträdande arbetslöshet, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen funnit sig böra föreslå, att anslaget för nästa budgetår höjes till 400,000 kronor. Härvid har styrelsen dock förutsatt normala förhållanden.

Utskottet.

Med hänsyn till det statsfinansiella läget anser sig utskottet i likhet med departementschefen icke kunna förorda bidrag för nästa budgetår till nu förevarande ändamål med högre belopp än 100,000 kronor. Med tillstyrkande alltså av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *bidrag till byggande och underhåll av statsunderstödda fiskehamnar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

31:o) **Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder.** Kungl. Maj:t har (punkt 31, sid. 81 och 82) föreslagit riksdagen att till bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i 1935 års statsverksproposition (sjätte huvudtiteln, punkt 23) framställda förslag anvisade riksdagen för budgetåret 1935/36 till bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder ett reservationsanslag av 500,000 kronor, att utgå av automobilskattemedel. Med detta anslag avsågs att såsom en kollektiv restitution för erlagd bensinskatt disponera någon del av automobilskattemedlen för ändamål, som tjänade den mindre sjöfartens intressen. Till enahanda ändamål har för vart och ett av budgetåren 1936/37—1938/39 anvisats ett anslag av 750,000 kronor, att utgå av automobilskattemedel.

De från motorbåtstrafiken härrörande bensinskattemedlen beräknades enligt en för 1935 års riksdag framlagd kalkyl till ett årligt belopp av 800,000—900,000 kronor. Motsvarande medel kunde enligt en av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i samband med begäran om anslag till ifrågavarande ändamål för det nu löpande budgetåret lämnad uppgift uppskattas till omkring 1,300,000 kronor. Med hänsyn härtill och i betraktande av omfattningen av föreliggande medelsbehov fann sig styrelsen böra föreslå en höjning av anslaget till 1,200,000 kronor. Anslaget blev på de av styrelsen anförda skälen höjt till 1,000,000 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har nu, under åberopande av vad styrelsen anförde i sina riksdagspetita till 1939 års lagtima riksdag, hemställt, att för ifrågavarande ändamål måtte för nästa budgetår anvisas ett anslag av 1,200,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Med hänsyn till att under rådande förhållanden en avsevärd minskning av den från den mindre sjöfarten inflytande bensinskatten måste beräknas inträda under nästa budgetår, har *departementschefen* ansett sig böra föreslå en sänkning av förevarande anslag till 500,000 kronor.

Utskottet.

Då Kungl. Maj:ts förslag ej givit utskottet anledning till erinran, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Vägtrafikväsendet.

32:o) **Besiktning av motorfordon.** Kungl. Maj:t har (punkt 32, sid. 83—94) föreslagit riksdagen att till besiktning av motorfordon för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 700,000 kronor.

I förevarande sammanhang har framlagts förslag till särskilda bestämmelser för ersättning till sådana besiktningsmän, som fullgöra viss militärtjänstgöring. Departementschefen har härom anfört följande.

Det nu rådande kristillståndet med därav föranledda bensinrestriktioner har medfört en avsevärd nedgång i besiktningsmännens uppbörd av förrättningsavgifter. Kostnaderna för kontor och vikarier torde däremot i allmänhet icke hava i motsvarande grad kunnat nedbringas. Till följd härav hava de besiktningsmän, som i anledning av den anbefallda förstärkta försvarsberedskapen inkallats till militärtjänstgöring, i många fall kommit att få vidkännas en betydande minskning i sina löneinkomster. I de fall, då vikarie för besiktningsman, som åtnjuter tjänstledighet i anledning av militärtjänstgöring, ansetts icke behöva förordnas, åtnjuter besiktningsmannen över huvud icke någon inkomst från sin tjänst men måste likväl i vissa fall vidkännas kostnader för kontor och dylikt.

Med hänsyn till sålunda anförda förhållanden och då besiktningsmännen i likhet med flertalet övriga statsanställda torde böra få behålla viss del av sin civila löneinkomst vid inkallelse till militärtjänstgöring, varom här är fråga, anser jag i likhet med de hörda myndigheterna skäl föreligga, att åtgärder vidtagas i dylikt syfte. Jag vill emellertid i detta sammanhang framhålla, att en tillämpning av bestämmelserna i instruktionen för besiktningsmännen, att till det uppbördsbelopp, som lägges till grund för beräkningen av besiktningsmannens behållna andel av uppburna förrättningsavgifter, skall läggas viss del av de statliga löne- eller pensionsförmåner, som besiktningsmannen kan hava uppburit, icke medför, såsom besiktningsmännens förening gjort gällande, att besiktningsmannen kan bli skyldig att till statsverket inleverera viss del av den vid militärtjänstgöringen uppburna ersättningen. Ifrågavarande bestämmelser hava givetvis betydelse endast för beräkningen av det belopp, som besiktningsmannen av de i verkligheten uppburna förrättningsavgifterna är berättigad att behålla.

I fråga om principerna för reglering av nu berörda förhållanden hava de hörda myndigheterna med vissa mindre avvikelser varit ense. Mot vad myndigheterna föreslagit har jag för min del i stort sett icke något att erinra. I enlighet härmed föreslår jag, att följande bestämmelser i ämnet skola tillämpas i fråga om besiktningsman, som åtnjuter tjänstledighet för fullgörande av tjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering.

Vid beräkning av arvode jämlikt 24 § instruktionen för besiktningsmän skall hänsyn icke tagas till avlöning för militärtjänstgöring varom här är fråga. Bestämmelsen synes böra äga retroaktiv verkan.

I anslutning till vad som föreskrivits i 1 § 3 mom. kungörelsen den 29 september 1939 (nr 749) i fråga om tjänsteman, som tillhör den nyreglerade civila statsförvaltningen och vilkens avlöning utgår i form av arvode med av Kungl. Maj:t bestämt belopp, synes besiktningsmannen med den begränsning, som i det följande anges, böra äga uppbära särskild ersättning, motsvarande hälften av det arvode, som han under eljest normala förhållanden

skulle kunnat påräkna under tid tjänstledigheten varar. Till grund för beräkningen bör läggas det arvode, som utgått å besiktningsmannatjänsten eller skulle hava utgått för år 1938, därest beloppet beräknats allenast å summan av under året influtna förrättningsavgifter. För den händelse besiktningsmannen under militärtjänstgöring, varom här är fråga, i egenkap av beställningshavare i reserven eller vad därmed är likställt, uppbär lön från försvarsväsendet och avlöningen uppgår till lägst samma belopp, som den förutnämnda civila ersättningen, skall sådan ersättning icke utgå. Därest åter den besiktningsmannen från försvarsväsendet tillkommande avlöningen understiger den civila ersättningen, skall besiktningsmannen äga utbekomma skillnaden. Såsom förutsättning för erhållande av här ifrågavarande ersättning synes böra gälla, att besiktningsmannen icke tillgodogör sig de förrättningsavgifter å besiktningsmannatjänsten, som kunna inflyta under tiden för militärtjänstgöringen.

Såsom statskontoret föreslagit synes, därest behov föreligger av vikarie för tjänstledig besiktningsman, som uppbär ersättning av här ifrågavarande slag, detta behov böra tillgodoses, genom att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med stöd av 22 § instruktionen för besiktningsmän förordnar särskilt biträde att fullgöra med besiktningsmannatjänsten förenade göromål. Ersättning till dylikt biträde skall jämlikt 29 § samma instruktion utgå av statsmedel med belopp, som för varje fall bestämmes av styrelsen.

Ersättningen för kontorskostnader, därest besiktningsmannen har att vidkännas sådana, synes böra utgå med — för helt år räknat — högst 15 procent å samma arvode, varå den förutnämnda ersättningen förutsatts skola beräknas. Det torde få ankomma på väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att inom nämnda gräns bestämma det ersättningsbelopp, som må utgå. Därest besiktningsmannen tillerkännes ersättning, varom här är fråga, skall han vara skyldig att utan ersättning tillhandahålla den, som under besiktningsmannens tjänstledighet kan komma att upprätthålla besiktningsmannasysslan, tjänstelokal, telefon, expeditionsbiträde och skrivmaterial i den utsträckning, som erfordras för tjänstens skötande. Även denna bestämmelse synes böra äga retroaktiv verkan.

I likhet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen finner jag skäligt, att jämväl aspirant å besiktningsmannatjänst, vilken omedelbart före inkallelse till militärtjänstgöring av här ifrågavarande slag under minst sex månader i en följd uppehållit besiktningsmannatjänst, må under tid han på grund av inkallelsen åtnjuter ledighet från tjänsten uppbära ersättning per månad med hälften av den genomsnittliga månadsersättning han under de närmaste sex månaderna före inkallelsen uppburit, dock med samma begränsning i fråga om beloppet, som i det föregående angivits för ersättning till besiktningsman.

De i det föregående angivna ersättningarna liksom arvoden till de särskilda biträdena torde böra utgå från anslaget till besiktning av motorfordon samt utbetalas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen månadsvis i efterskott.

Därest riksdagen icke uttalar erinran mot de här framlagda förslagen, torde det sedermera få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de i ämnet erforderliga bestämmelserna.

Ifråga om beräkningen av förevarande anslag för nästa budgetår har departementschefen framhållit följande.

Enligt vad chefen för finansdepartementet i annat sammanhang föreslår, skall inkomstiteln »Avgifter för besiktning av motorfordon» för nästa budgetår i

riksstaten upptagas med 700,000 kronor, d. v. s. 450,000 kronor mindre än för innevarande budgetår.

Med utgångspunkt från angivna inkomstbelopp torde anslaget till besiktning av motorfordon för nästa budgetår böra beräknas till jämväl 700,000 kronor med följande fördelning av beloppet å de olika i anslaget ingående utgiftsposterna:

	Kronor.
Besiktningsmännens behållna andelar av under budgetåret redovisade avgifter	600,000
Ersättning till besiktningsmän, som innehava egen automobil	55,000
Arvoden till länsbesiktningsmän	17,300
Arvoden för tillfälliga biträden åt besiktningsmän	20,000
Arvoden och reseersättningar för särskilda uppdrag	7,700
<u>Summa kronor</u>	<u>700,000</u>

De av Kungl. Maj:t föreslagna grunderna för ersättning till besiktningsmän, som fullgöra militärtjänstgöring, hava ej givit utskottet anledning till erinran. Utskottet, som även i övrigt funnit Kungl. Maj:ts förevarande förslag vara av beskaffenhet att böra av riksdagen godtagas, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *besiktning av motorfordon* för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 700,000 kronor.

33:o Registrering av motorfordon. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 33, sid. 94), vilket avser anvisande av samma belopp, som för nu löpande budgetår beviljats för ifrågavarande ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *registrering av motorfordon* för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 1,000 kronor.

34:o Bidrag till vissa kommunikationsändamål. Kungl. Maj:t har (punkt 34, sid. 95 och 96) föreslagit riksdagen att till bidrag till vissa kommunikationsändamål för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 5,000 kronor.

De utgifter, som bestridas av ifrågavarande anslag, utgöras förutom av statsbidrag till anordningar för beredande av skjuts och härbärge åt resande bland annat av bidrag till ångbåts- och motorbåtstrafik å olika insjöar i Norrland, av medel till avlönande av åborna å fjällstugorna vid vissa kommunikationsleder samt av statsbidrag till bestridande av kostnaderna för vissa anordningar för vinterväg, då vägen ej är att hänföra till allmän väg.

Anslaget, som för vart och ett av budgetåren 1937/38 och 1938/39 anvisades med 29,000 kronor, blev med hänsyn till en vid sistnämnda budgetårs ingång förefintlig reservation å anslaget av i runt tal 17,500 kronor nedsatt till 20,000 kronor för innevarande budgetår. Vid utgången av nu löpande budgetår be-

räknas enligt statsverkspropositionen föreligga en reservation av omkring 21,000 kronor. Med hänsyn härtill har anslaget för nästa budgetår ansetts kunna nedsättas till 5,000 kronor.

Utskottet.

Med hänsyn till utskottet tillhandakomna uppgifter har utskottet funnit sig böra förorda, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 15,000 kronor. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *bidrag till vissa kommunikationsändamål* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

Byggnadsväsendet.

35:o) **Byggnadsstyrelsen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 35, sid. 97—104) föreslagit riksdagen att *dels* godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för byggnadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1940/41, *dels ock* till Byggnadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 698,500 kronor.

Byggnadsstyrelsen har gjort framställning om icke obetydliga ändringar i och utvidgningar av den nuvarande personalorganisationen. Ett bifall till framställningen skulle innebära en anslagsökning med 41,300 kronor. Enligt byggnadsstyrelsens förslag skulle, i vad avser styrelsens verksamhet i allmänhet, såväl ett antal i personalförteckningen upptagna ordinarie befattningar som vissa extra ordinarie tjänster från och med budgetåret 1940/41 placeras i högre lönegrad. Vidare skulle några nya tjänster inrättas, varjämte arvodestjänsterna å intendentsbyrån och stadsplanebyrån skulle inplaceras i löneplansystemet såsom extra ordinarie. Beträffande byggnadsstyrelsens värmeledningspersonal skulle en nu med arvode avlönad eldare erhålla extra ordinarie anställning och medel därjämte beräknas för anställande av en tillfällig eldare.

Departementschefen har i ärendet anfört bland annat följande:

Jag vill i detta sammanhang erinra om att från och med den 1 juli 1936 ett stort antal befattningshavare hos styrelsen vunnit en bättre anställningsform genom att befattningarna överfördes från extra ordinarie till ordinarie stat. Vidare kan här framhållas, att styrelsens hösten 1938 framställda äskanden, i vad avsåg personal hos styrelsen, i allt väsentligt vunno statsmakternas bifall. Med hänsyn härtill och då under nuvarande krisläge det är av största vikt, att statsutgifterna inskränkas till vad som kan anses oundgängligen nödvändigt, anser jag mig — ehuru vissa av styrelsens nu framlagda förslag i och för sig onekligen måste anses väl motiverade — icke kunna nu tillstyrka någon ändring i eller utvidgning av styrelsens personalorganisation. Ej heller anser jag mig böra förorda någon ökning av det nu för vikariats- och övertidsersättningar beräknade beloppet.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär inga andra ändringar än att — i enlighet med de av chefen för finansdepartementet förordade och av riksdagen numera godkända grunderna för beräkningen av myndigheternas avlöningsanslag för nästa budgetår — de för rörligt tillägg avsedda medlen ökas med 50 procent eller 19,500 kronor och medlen för avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat minskats med ett belopp av 17,400 kronor. Under erinran härom får utskottet, med tillstyrkande av förslaget, hemställa,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för byggnadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1940/41:

Avlöningsstat.	Kronor
Byggnadsstyrelsens verksamhet i allmänhet.	
1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	330,300
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	1,200
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:	
a) Grundavlöningar m. m.	165,200
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	17,500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	47,700
	Säger kronor 561,900
Statens bränslekontrollerande verksamhet.	
1. Avlöningar till icke-ordinarie personal:	
a) Grundavlöningar m. m.	69,500
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	8,300
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	6,400
	Säger kronor 84,200
Byggnadsstyrelsens värmeledningspersonal.	
1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	21,500
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal:	
a) Grundavlöningar m. m.	24,000
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	2,400
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	4,500
	Säger kronor 52,400

Summa förslagsanslag kronor 698,500;

b) till *Byggnadsstyrelsen*: Avlöningar för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 698,500 kronor.

36:o) **Byggnadsstyrelsen: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt 36, sid. 104 och 105) föreslagit riksdagen att till Byggnadsstyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 85,000 kronor.

Ifrågavarande anslag har för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 92,900 kronor, därav 50,200 kronor beräknats för »övriga expenser». Byggnadsstyrelsen har — för beredande av ytterligare medel till sistnämnda ändamål — hemställt om en höjning av anslaget för nästa budgetår med 4,400 kronor till 97,300 kronor. Departementschefen har emellertid ansett, att genom sträng sparsamhet från byggnadsstyrelsens sida de ofrånkomliga utgiftsökningarna i vad avser expenser skola kunna rymmas inom samma ram, som gäller för motsvarande utgifter för innevarande budgetår. En minskning av anslagsmedlen för reseersättningar har därjämte synts departementschefen utan större olägenheter kunna ske med 7,900 kronor till 25,100 kronor.

Utskottet.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 85,000 kronor.

37:o) **Bidrag till propagerande och konsulterande verksamhet för vedeldningens främjande m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 37, sid. 105—107) föreslagit riksdagen att till bidrag till propagerande och konsulterande verksamhet för vedeldningens främjande m. m. för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 13,000 kronor.

Ifrågavarande anslag, som för vart och ett av budgetåren 1935/36 och 1936/37 var uppfört med 50,000 kronor, utgick för budgetåren 1937/38 och 1938/39 med respektive 32,000 kronor och 20,000 kronor. Med hänsyn till att vid ingången av budgetåret 1938/39 förefanns en reservation å anslaget av närmare 21,000 kronor och att det därför kunde antagas, att vid utgången av samma budgetår av anslaget komme att återstå odisponerat så stort belopp, att detsamma vore tillräckligt för att tillgodose utgifterna under budgetåret 1939/40, upptogs anslaget för innevarande budgetår med endast ett formellt belopp av 100 kronor.

Då det under tider med minskad tillgång å utländskt bränsle är av betydelse, att inhemska bränsleslag i ökad omfattning komma till användning ävensom att, där så sker, upplysning från sakkunnigt håll erhålles om bränslets rätta utnyttjande ur tekniska och ekonomiska synpunkter, har departementschefen ansett sig böra tillstyrka byggnadsstyrelsens förslag, att för nästa budgetår till bidrag till propagerande och konsulterande verksamhet för vedeldningens främjande m. m. anvisas ett anslag å 13,000 kronor.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *bidrag till propagerande och konsulterande verksamhet för vedeldningens främjande m. m.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 13,000 kronor.

38:o) **Länsarkitektorganisationen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 38, sid. 107—115) föreslagit riksdagen att *dels* godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för länsarkitektorganisationen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1940/41, *dels ock* till Länsarkitektorganisationen: Avlöningar för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 710,200 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört bland annat följande:

Mot byggnadsstyrelsens förslag, att i anslutning till tidigare framlagd plan två av de återstående tre tvålänsdistrikten skulle uppdelas, så att vart och ett av ifrågavarande län bildade ett eget distrikt, har jag i princip intet att erinra. Erfarenheten torde nämligen, såsom min företrädare i ämbetet framhöll nästlidet år i samband med anmälan av avlöningsanslaget till länsarkitektorganisationen för innevarande budgetår, hava bestyrkt, att vissa olägenheter äro förknippade med systemet att sammanföra två län till ett distrikt. Med hänsyn till den belastning statsfinanserna för närvarande på grund av kända förhållanden få vidkännas, anser jag mig emellertid icke böra tillstyrka, att länsarkitektorganisationen under nu rådande förhållanden utbygges genom en uppdelning av ytterligare två distrikt.

Byggnadsstyrelsens förslag i övrigt innefattar i huvudsak en betydande utökning av den arkitektutbildade personalen. Därest normala förhållanden varit rådande, torde en viss ökning av denna personal kunnat anses motiverad. Av utredningen i ärendet framgår nämligen, att länsarkitektkontoren i vissa fall icke kunnat i önskvärd utsträckning åtaga sig de utredningar och uppdrag från kommuner och enskilda, vilka lämpligen bort utföras av länsarkitektkontorens personal. På grund av de prisstegringar, som numera inträffat inom byggnadsbranschen, har emellertid byggnadsverksamheten avsevärt minskat. Vid dylikt förhållande torde man knappast behöva räkna med någon ökning i länsarkitektorganisationens verksamhet. Vidare torde kunna framhållas, att de tjänster inom länsarkitektorganisationen, vilka under förut rådande högkonjunktur inom byggnadsbranschen med därav följande efterfrågan på arkitekter icke lockat sökande, nu torde lättare kunna besättas med kompetenta innehavare. Med hänsyn till bland annat nu angivna förhållanden och då länsarkitektorganisationen såsom statskontoret framhållit under de senare åren undergått en kraftig expansion, synes mig såväl försiktigheten som det statsfinansiella läget bjuda att icke för närvarande utbygga organisationen ytterligare med fast anställd personal. För att i ökad utsträckning möjliggöra för länsarkitektkontoren att åtaga sig sådana uppdrag, vilka medföra inkomster för statsverket, vill jag emellertid tillstyrka, att posten för avlöningar till tillfälliga biträden ökas. Ökningen torde dock kunna begränsas till 20,000 kronor och posten alltså bestämmas till 100,000 kronor. I likhet med vad som vid tidigare tillfällen framhållits bör såsom förutsättning för medlens disponerande gälla, att utgiften skall kunna beräknas bliva täckt av ökade inkomster från vederbörande arkitektkontors verksamhet.

Bortsett från höjning av de för ortstillägg avsedda medlen med 50 procent eller 9,400 kronor innebär Kungl. Maj:ts förevarande förslag ingen annan ändring än att det nu utgående beloppet till avlöningar till tillfälliga biträden höjts med 20,000 till 100,000 kronor. I anledning härav har inkomstiteln för inkomster vid länsarkitektinstitutionen — vilken för nu löpande budgetår uppförts med ett belopp av 570,000 kronor — ansetts kunna för nästa budget-

Utskottet.

år höjas till 590,000 kronor. Under erinran härom får utskottet, med tillstyrkande av förslaget, hemställa,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för länsarkitektorganisationen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1940/41:

Avlöningsstat.

	Kronor
1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a. Arvoden till 21 länsarkitekter	252,300
b. Vikariatsersättningar m. m., <i>förslagsvis</i> ...	17,000
	269,300
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Grundavlöningar m. m.	280,600
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	32,000
	312,600
3. Avlöningar till tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i>	100,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	28,300
	Summa förslagsanslag kronor 710,200;

b) till *Länsarkitektorganisationen*: Avlöningar för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 710,200 kronor.

39:o) **Länsarkitektorganisationen: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt 39, sid. 116) föreslagit riksdagen att till *Länsarkitektorganisationen*: Omkostnader för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 85,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har föreslagit, att ifrågavarande anslag för nästkommande budgetår skall — för beredande av ytterligare medel till »Övriga expenser» — uppföras med ett från 90,900 till 98,500 kronor förhöjt belopp.

Departementschefen har anfört följande:

Någon ökning av ifrågavarande anslag anser jag mig icke under nu rådande förhållanden kunna förorda. Med hänsyn till att i anslaget för innevarande budgetår inräknats 6,900 kronor för vissa engångsanskaffningar, för anledda av utökad personal, och då jag förutsätter, att sträng sparsamhet kommer att iakttagas med nu ifrågavarande anslagsmedel, synes mig anslaget böra nedsättas med 5,900 kronor till 85,000 kronor.

Utskottet.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Länsarkitektorganisationen*: Omkostnader för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 85,000 kronor.

40:o) **Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 40, sid. 117—119) föreslagit riksdagen att till utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m. för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Till utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m. har för vart och ett av budgetåren 1937/38 och 1938/39 anvisats ett anslag av 15,000 kronor. I syfte att, i fall av behov, medel skulle finnas tillgängliga för utredningar rörande byggnadsföretag, som kunde behöva igångsättas till motverkande av arbetslöshet, blev anslaget, som tidigare haft karaktären av reservationsanslag, å riksstaten för sistnämnda budgetår uppfört såsom förslagsanslag. I enahanda syfte anvisades för ifrågavarande ändamål å tilläggsstat för budgetåret 1937/38 ett reservationsanslag av 300,000 kronor. För innevarande budgetår har för ändamålet anvisats 200,000 kronor, därvid anslaget åter upptagits å riksstaten såsom reservationsanslag.

Förevarande anslag står till Kungl. Maj:ts disposition och är avsett till täckande av kostnader för genom byggnadsstyrelsen verkställda utredningar eller andra förberedande åtgärder, såsom upprättande av ritningsförslag till byggnadsföretag för statens räkning och uppgörande av förslag till stadsplan å kronan tillhörigt område, vilka icke skola bekostas av styrelsens anslag eller med särskilt anvisade medel. Vid anvisandet av nyssnämnda anslag å 300,000 kronor förutsattes att anslag för ifrågavarande ändamål skulle få användas även för utarbetande av s. k. entreprenadhandlingar. Det har sedan anslagets tillkomst förutsatts att, därest byggnadsanslag beviljas till företag, för vilket förberedande åtgärder vidtagits med anlitande av nu ifrågavarande anslag, till sistnämnda anslag bör återföras vad därav för ändamålet utgivits.

Byggnadsstyrelsen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår skall uppföras med ett belopp av 247,000 kronor.

Departementschefen har anfört följande:

Av redogörelsen framgår, att under senare år anvisats avsevärda belopp till utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m. För budgetåren 1937/38—1939/40 uppgå sålunda anslagen till sammanlagt 515,000 kronor, varav för närvarande återstår odisponerat endast ett relativt obetydligt belopp. Beräknas kostnaderna för uppgörande av ritningsförslag och entreprenadhandlingar för ett byggnadsföretag till genomsnittligt en och en halv procent av kostnaden för företaget, skulle alltså de utredda byggnadsföretagen representera en sammanlagd byggnadssumma av omkring 35 miljoner kronor. Till det övervägande antalet av dessa byggnadsföretag hava byggnadsanslag icke beviljats och i en del fall, där medel anvisats, hava arbetena ansetts böra tills vidare uppskjutas. En tämligen stor arbetsreserv torde sålunda få anses föreligga. Därest en allmän arbetslöshet skulle inträffa, torde de utredda företagen kunna omedelbart igångsättas och medföra vissa lättnader i arbetslöshetsläget medan under tiden med anlitande av å beredskapsstat upptagna byggnadsanslag nya företag kunna utredas för att sedermera påbörjas, då den första arbetsreserven är slut. Vid dylikt förhållande synes det mig ej erforderligt, att det för utredningar av statliga byggnadsföretag för när-

varande anvisas ett så högt belopp som det av byggnadsstyrelsen föreslagna. Jag föreslår, att beloppet begränsas till 100,000 kronor.

Utskottet. Utskottet, som funnit anslag till ifrågavarande ändamål böra anvisas med av Kungl. Maj:t angivet belopp, hemställer,

att riksdagen må till *utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

41:o) **Underhåll av vissa historiska byggnader m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 41, sid. 119—122) föreslagit riksdagen att till underhåll av vissa historiska byggnader m. m. för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 75,000 kronor.

Förevarande anslag har för nu löpande budgetår uppförts med ett belopp av 175,000 kronor. 115,000 kronor av detta belopp äro avsedda för det löpande underhållet av historiska byggnader, medan återstående 60,000 kronor anvisats till utförande av restaureringsarbeten å Kalmar och Läckö slott samt Bohus fästningsruin. För budgetåren 1936/37—1939/40 ha under ifrågavarande anslag anvisats sammanlagt 195,000 kronor till angivna restaureringsarbeten.

Byggnadsstyrelsen har ansett, att det för det löpande underhållet av historiska byggnader avsedda beloppet för nästa budgetår bör höjas med 15 procent eller till 132,000 kronor. Styrelsen har vidare hemställt om beviljande av sammanlagt 65,000 kronor till restaureringsarbeten å Kalmar, Vadstena och Läckö slott samt Bohus fästningsruin.

Departementschefen har med hänsyn till vikten av att under nu rådande förhållanden minska statsutgifterna till vad som kan anses oundgängligen nödvändigt förklarar sig förutsätta, att arbetena å de historiska minnesmärkena under nästa budgetår inskränkas till att avse endast sådana underhållsarbeten, som icke kunna utan betydande olägenheter undanskjutas. Egentliga restaurerings- eller konserveringsarbeten har han sålunda ansett böra anstå till tider med bättre medelstillgång. Vid dylikt förhållande har han funnit sig böra förorda, att för ändamålet ställes till förfogande ett belopp av högst 115,000 kronor. Detta belopp — vilket motsvarar vad som för nu löpande budgetår anvisats till det löpande underhållet av historiska byggnader — beräknas till ett belopp av, i avjämnat tal, 40,000 kronor kunna täckas medelst förefintligt överskott å visningsavgifter för vissa historiska byggnader. Å riksstaten skulle alltså för nästa budgetår anvisas ett belopp av 75,000 kronor.

Utskottet. Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål, hemställer,

att riksdagen må till *underhåll av vissa historiska byggnader m. m.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 75,000 kronor.

42:o) **Reningsverk vid Ekhagen å Norra Djurgården.** Kungl. Maj:t har (punkt 42, sid. 122—124) framlagt förslag angående reningsverk vid Ekhagen å Norra Djurgården.

Ifrågavarande reningsverk har befunnits erforderligt för att undanröja de sanitära olägenheterna i Lilla Värtan på grund av det avloppsvatten, som i särskild huvudavloppsledning ditledes från statsinstitutionerna å de utmed Brunnsviken mellan Albano och Ålkistan belägna områdena samt från Ekhagens stadsplaneområde. Under erinran härom får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga byggnadsstyrelsen att på i huvudsak de villkor, som i statsrådsprotokollet angivits, med Stockholms stad träffa överenskommelse om uppförande av ett reningsverk vid Ekhagen å Norra Djurgården;

b) till *reningsverk vid Ekhagen å Norra Djurgården* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 42,000 kronor.

Diverse.

43:o) **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 43, sid. 125) om beräkning av ett anslag på 280,000 kronor till ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond — i vilket avseende särskild proposition förebådats — kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket härigenom

anmäles.

44:o) **Ersättning åt statens järnvägar för av Kungl. Maj:t medgivna lindringar i befodringsavgifterna för vissa resor.** Kungl. Maj:t har (punkt 44, sid. 125) föreslagit riksdagen att till ersättning åt statens järnvägar för av Kungl. Maj:t medgivna lindringar i befodringsavgifterna för vissa resor för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 5,000 kronor.

Ifrågavarande anslag, som för budgetåret 1936/37 var uppfört med 5,000 kronor, höjdes för budgetåret 1937/38 till 50,000 kronor för att bereda medel till bestridande av kostnaderna för en sedermera i juli 1937 företagen resa

till Norrland av en del av riksdagens ledamöter. För därpå följande budgetår utgick anslaget åter med 5,000 kronor. För beredande av medel till bestridande av kostnaderna för en sedermera under sommaren 1939 företagen resa till landets sydligare delar anvisades anslaget för innevarande budgetår med 50,000 kronor. Anslaget föreslås nu skola för budgetåret 1940/41 uppföras med samma belopp, som anvisades för ändamålet för budgetåren 1936/37 och 1938/39.

Utskottet.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *ersättning åt statens järnvägar för av Kungl. Maj:t medgivna lindringar i befordringsavgifterna för vissa resor* för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 5,000 kronor.

45:0) **Postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser.** Kungl. Maj:t har (punkt 45, sid. 125 och 126) föreslagit riksdagen att till postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 6,900,000 kronor.

Ifrågavarande anslag har för budgetåren 1936/37—1939/40 anvisats med följande belopp, nämligen 5,000,000 kronor, 5,300,000 kronor, 5,600,000 respektive 6,100,000 kronor.

Nettoutgiften å anslaget har under budgetåren 1935/36—1938/39 utgjort omkring 5,044,000 kronor, 5,278,000 kronor, 5,744,000 kronor respektive 6,318,000 kronor.

Enligt vad departementschefen inhämtat från generalpoststyrelsen beräknas den under budgetåret 1939/40 till postverket inflytande ersättningen för befordran av tjänsteförsändelser m. m. komma att uppgå till omkring 6,425,000 kronor. Ökningen sammanhänger bland annat med att kronoskatteuppbörden å landsbygden för innevarande budgetår kommer att omfatta tre uppbördsstämmor i stället för eljest två. För budgetåret 1940/41 beräknas ersättningen med hänsyn till den för år 1940 kalkylerade frankoteckensuppbörden och kronoskatteuppbörden å landsbygden till omkring 6,900,000 kronor. Den avsevärda ökningen beror bland annat på att procenttalet för beräkning av postavgifterna för de tjänsteförsändelser, varom här är fråga, ansetts böra höjas från sju till åtta procent på grund av resultatet av en under viss del av år 1939 verkställd räkning av tjänsteförsändelsernas antal. Denna beräkning har ej givit departementschefen anledning till erinran.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser* för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 6,900,000 kronor.

46:o) **Försvarsberedskap vid statens järnvägar.** Kungl. Maj:t har (punkt 46, sid. 126 och 127) föreslagit riksdagen att till försvarsberedskap vid statens järnvägar för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 325,000 kronor.

Till försvarsberedskap vid statens järnvägar — avseende bland annat anskaffning av flyttbara omformaraggregat m. m. till de elektrifierade järnvägs-linjerna samt reparation av avställda ånglok — har riksdagen å kapital-budgeten för budgetåren 1938/39 och 1939/40 anvisat tillhoppa 10,550,000 kronor. Till de med försvarsberedskapen förenade löpande årskostnaderna, avseende reservmaterielens vård och underhåll samt upprätthållande av en alltjämt tjänsteduglig reservlokipersonal, hava för samma budgetår under sjätte huvudtiteln anvisats 200,000 kronor respektive 250,000 kronor.

De årliga kostnaderna för vård och underhåll av ifrågavarande beredskap beräknas vid full utbyggnad av beredskapsorganisationen komma att uppgå till 425,000 kronor, vilket belopp efter elektrifieringen av banan Långsele—Boden förutsättes komma ökas med ytterligare 100,000 kronor. För nästa budgetår anses emellertid det för ändamålet erforderliga anslaget kunna begränsas till 325,000 kronor.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *försvarsberedskap vid statens järnvägar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 325,000 kronor.

47:o) **Extra besiktningar av luftfartyg m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 47, sid. 127 och 128) föreslagit riksdagen att till extra besiktningar av luftfartyg m. m. för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 3,000 kronor.

Förevarande anslag — vilket är avsett för bestridande av till vederbörande besiktningsman utgående arvode samt resekostnads- och traktamentsersättning för besiktning av luftfartyg på grund av föreskrift av luftfartsmyndigheten eller länsstyrelse ävensom för bekostande av utredningar rörande haverier eller flygolyckor och av provflygningar i vissa fall av flygplan — föreslås för nästa budgetår skola uppföras med oförändrat belopp.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *extra besiktningar av luftfartyg m. m.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 3,000 kronor.

48:o) **Ersättningar för skador vid eldsläckning.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt 48, sid. 128), enligt vilket förevarande anslag

med hänsyn till den hittillsvarande obetydliga utgiftsbelastningen å anslaget skulle nedsättas med 10,000 kronor. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *ersättningar för skador vid eldsläckning* för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 10,000 kronor.

49:o) **Understöd åt privatflyget.** Kungl. Maj:t har (punkt 49, sid. 128—136) föreslagit riksdagen att till understöd åt privatflyget för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 193,000 kronor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition nr 80 den 27 januari 1939 framlagda förslag har 1939 års lagtima riksdag till understöd åt privatflyget anvisat ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Departementschefen har ansett antalet certifikatpremier böra för nästa budgetår bestämmas till 60 och antalet premier för fortsatt flygträning beräknas till 40. I enlighet härmed skulle statsbidragens sammanlagda belopp uppgå till $(60 \times 1,200 + 40 \times 650)$ 98,000 kronor. Då tillgång på lämpliga skolflygplan utgör en viktig förutsättning för ett gott utbildningsresultat samt en ökning av antalet dylika plan är av stor betydelse ur försvarsberedskapssynpunkt, har förordats, att i nu ifrågavarande anslag jämväl för nästa budgetår inräknas ett belopp till bidrag för anskaffning av skolflygplan. För att möjliggöra en anskaffning av omkring sju flygplan, eller samma antal, för vilket statsbidrag utgått innevarande budgetår, synes emellertid, framhåller departementschefen, med hänsyn till inträffade prisstegringar det härför avsedda beloppet böra i enlighet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag beräknas till 95,000 kronor, innebärande i jämförelse med motsvarande belopp för innevarande budgetår en ökning med 8,000 kronor.

Utskottet.

Enligt departementschefens förslag skulle till understöd åt privatflyget nu anvisas 193,000 kronor, varav 98,000 kronor beräknas åtgå till certifikatpremier och 95,000 kronor till flygplansinköp. Med tillstyrkande av förslaget hemställer utskottet,

att riksdagen må till *understöd åt privatflyget* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 193,000 kronor.

50:o) **Bidrag för turistreklam- och upplysningsverksamhet i utlandet.** Kungl. Maj:t har (punkt 50, sid. 136—140) föreslagit riksdagen att till bidrag för turistreklam- och upplysningsverksamhet i utlandet för budgetåret 1940/41 anvisa ett anslag av 100,000 kronor.

För budgetåren 1935/36—1938/39 har riksdagen till bidrag för turistreklam- och upplysningsverksamhet i utlandet anvisat respektive 180,000 kronor, 190,000 kronor, 190,000 kronor och 200,000 kronor. Höjningen av anslaget har skett huvudsakligen i syfte att bereda förbundet en viss kompensation för de ökade utgifter, som föranletts av stegrade kostnader för statens järnvägars resebyråer. För innevarande budgetår har anslaget anvisats med ett till 250,000 kronor förhöjt belopp. Ökningen skedde i avsikt att förbundet skulle erhålla ersättning för den minskning av inkomsterna, som numera uppstått för

förbundet till följd av att den av turisttrafikförbundets restaurangaktiebolag bedrivna restaurangrörelsen från och med den 1 januari 1939 övertagits av ett för ändamålet bildat statligt bolag. Av ökningen var ett belopp av 15,000 kronor att betrakta som ett engångsbidrag till förbundet på grund av särskilda förhållanden.

Departementschefen har för egen del anfört bland annat följande:

De länder, där turistreklam med någon utsikt till resultat för närvarande torde kunna av förbundet bedrivas, äro Danmark och Norge. Å andra sidan torde dessa länders folk, i den mån förhållandena medgiva dem att företaga turistresor, vara i huvudsak hänvisade till de skandinaviska länderna. Propaganda å den europeiska kontinenten och i England torde däremot knappast kunna för närvarande leda till resultat. Under sådana förhållanden torde en ytterligare reducering av propagandautgifterna kunna göras och statens bidrag i anslutning härtill nedsättas till 100,000 kronor.

Utskottet, som finner av förhållandena betingat med en begränsning av statens bidrag för ifrågavarande ändamål, tillstyrker departementschefens förslag om anvisning för ändamålet av 100,000 kronor. Utskottet hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *bidrag för turistreklam- och upplysningsverksamhet i utlandet* för budgetåret 1940/41 anvisa ett anslag av 100,000 kronor.

51:o) **Bidrag till svenska brandkårernas riksförbund.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 51, sid. 140 och 141) om oförändrad medelsanvisning för ifrågavarande ändamål hemställer utskottet,

att riksdagen må till *bidrag till svenska brandkårernas riksförbund* för budgetåret 1940/41 anvisa ett anslag av 3,000 kronor.

52:o) **Bidrag till svenska brandskyddsföreningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 52, sid. 141 och 142) tillstyrker utskottet, att förevarande anslag uppföres med oförändrat belopp, samt hemställer,

att riksdagen må till *bidrag till svenska brandskyddsföreningen* för budgetåret 1940/41 anvisa ett anslag av 3,000 kronor.

53:o) **Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande.** Kungl. Maj:t har (punkt 53, sid. 143—145) föreslagit riksdagen att till bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande anvisa ett anslag av 75,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Till föreningen för trafiksäkerhetens främjande, som på initiativ av dåvarande departementschefen bildades den 15 november 1934, har för vardera av budgetåren 1935/36 och 1936/37 anvisats ett statsbidrag av 50,000 kronor, att utgå av automobilskattemedel. För vardera av budgetåren 1937/38—1939/40 har anslaget utgått med ett till 100,000 kronor förhöjt belopp.

Departementschefen har anfört följande:

Med hänsyn till det betydelsefulla syftet med nationalföreningens verksamhet och vikten av att intet underlåtes för främjande av trafiksäkerheten på

våra vägar och gator tillstyrker jag, att statsbidrag beviljas föreningen jämväl för nästa budgetår. Statsbidraget torde emellertid med hänsyn till, bland annat, den numera begränsade trafiken böra nedsättas till 75,000 kronor. Föreningens hemställan om rätt att taga i anspråk medel av statsbidraget för att bereda tjänste- och familjepension åt föreningens verkställande direktör anser jag mig — under hänvisning till vad min företrädare i ämbetet därutinnan anförde till statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 4 januari 1939 vid anmälan av föreningens då föreliggande framställning — icke kunna biträda.

I likhet med de för tidigare budgetår anvisade anslagen till föreningen torde anslaget för nästa budgetår böra avräknas mot automobilskattemedlen.

I riksdagens revisorers till innevarande riksdag avgivna berättelse, varöver utskottet kommer att framdeles avgiva utlåtande, ha under § 17 (Del I, sid. 78—82) framförts vissa iakttagelser i fråga om föreningens omkostnader.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag — enligt vilket ifrågavarande anslag skulle för budgetåret 1940/41 nedsättas från 100,000 till 75,000 kronor — får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *bidrag till nationalföreningen för trafik-säkerhetens främjande* för budgetåret 1940/41 anvisa ett anslag av 75,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

54:o) **Statens biltrafiknämnd.** Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 54, sid. 145 och 146) om beräkning av ett anslag på 75,000 kronor till statens biltrafiknämnd — i vilket avseende sedermera i särskild proposition hemställts om ett till 53,000 kronor sänkt belopp — kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket härigenom

anmäles.

55:o) **Bidrag till vissa internationella sammanslutningar.** Under erinran, att förevarande anslag avser utgifterna för Sveriges bidrag till den ständiga internationella föreningen för frågor rörande vägväsendet ävensom till den internationella luftfartskommissionen, får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 55, sid. 146), hemställa,

att riksdagen, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, må till *bidrag till vissa internationella sammanslutningar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 10,000 kronor.

56:o) **Bidrag till upprättande av en regionplan för Göteborg med omgivningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 56, sid. 146 och 147) föreslagit riksdagen att såsom bidrag till upprättande av en regionplan för Göteborg med omgivningar för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

Efter framställning av Kungl. Maj:t beslöt 1938 års riksdag att till upprättande av en regionplan för Göteborg med omgivningar lämna ett stats-

bidrag av 30,000 kronor, att fördelas med lika belopp på tre budgetår, samt anvisade samtidigt för ändamålet ett anslag om 10,000 kronor å riksstaten för budgetåret 1938/39. Framställning göres nu om anvisande å riksstaten för nästa budgetår av den andra tredjedelen av det av riksdagen beviljade statsbidraget.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må såsom *bidrag till upprättande av en regionplan för Göteborg med omgivning* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

57:o **Inköp av gatsten.** Kungl. Maj:t har (punkt 57, sid. 147—151) föreslagit riksdagen att till inköp av gatsten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 40, av herr *K. H. Andersson* m. fl. och den andra inom andra kammaren, nr 71, av herr *J. W. Mårtensson* m. fl. har hemställts, att riksdagen till inköp av gatsten för budgetåret 1940/41 måtte anvisa ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor *samt* att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte dels hemställa att avvecklingen av gatstensindustrin må förekomma endast i den mån, som stenarbetarna kunna överflytta till andra för dem lämpliga arbeten, dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att i fall av behov ur anslagen till statliga reserv- eller beredskapsarbeten täcka eventuellt uppkommande brist i anslaget till stöd åt gatstensindustrin.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 39, har friherre *A. De Geer* hemställt att riksdagen måtte med ändring av Kungl. Maj:ts förslag till inköp av gatsten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Slutligen har herr *W. Nisser* m. fl. i en inom första kammaren väckt motion, nr 63, hemställt, att riksdagen måtte besluta att till inköp av gatsten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

För lindrande av arbetslösheten bland stenarbetarna, främst inom Bohuslän och Blekinge, anvisade 1936 års riksdag till inköp av gatsten dels av automobilskattemedel sammanlagt 3 miljoner kronor, dels ock av skattemedel i allmänhet under femte huvudtiteln ett anslag av 2 miljoner kronor. Sedermera har för vart och ett av budgetåren 1937/38—1939/40 till samma ändamål anvisats 4 miljoner kronor, därav 2 miljoner kronor att utgå av automobilskattemedel.

Statens inköpskommitté har i skrivelse den 20 november 1939 hemställt om ett anslag på 4,000,000 kronor till inköp av gatsten för budgetåret 1940/41.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i utlåtande den 1 december 1939 uttalat, att styrelsen för sin del ej funnit anledning framställa erinran mot föreliggande förslag. Vidkommande frågan om de äskade medlens finansiering

avstyrker styrelsen bestämt, att automobilskattemedel tagas i anspråk för nu ifrågavarande ändamål.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

Läget på exportmarknaden i vad avser gat- och annan sten är för närvarande sådant, att någon export — åtminstone av någon omfattning att räkna med — icke torde vara att förvänta under nästa budgetår. Den inhemska efterfrågan på sådan sten, varom här är fråga, är därjämte ringa. Den arbetsstyrka inom stenindustrin, åt vilken icke kan beredas annat arbete, torde därför till största delen få sysselsättas med statsbeställningar av sten.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att antalet sysselsatta stenarbetare under tiden augusti—september 1939 utgjorde omkring 2,800. I jämförelse med april månad 1937, då antalet stenarbetare utgjorde omkring 3,660, har alltså en minskning av antalet ägt rum med omkring 860. Steninköpskommittén har vid sitt anslagsäskande utgått från att av den förutnämnda arbetsstyrkan å 2,800 man sysselsättning skulle beredas omkring 800 man vid beredskapsarbeten eller andra arbeten. Av det återstående antalet skulle omkring 1,400 å 1,500 man erhålla arbete genom statliga stenbeställningar. Kostnaderna för dessa under nästa budgetår hava beräknats till 4,000,000 kronor. Genom de nya beställningarna skulle statens stenförråd komma att ökas med ej fullt en miljon kvadratmeter.

Med hänsyn till att de utrikespolitiska förhållandena medfört ett försämrat läge för stenindustrin, torde visserligen kunna ifrågasättas, att ett anslag å 4 miljoner kronor skulle anvisas för statliga steninköp även under nästa budgetår. Å andra sidan kan framhållas, att för de stensättningsarbeten, som utförts med de för de senare budgetåren för ändamålet anvisade anslagen, i stort sett endast omkring hälften av den under motsvarande tid inköpta stenen kommit till användning. På grund härav har återstoden av stenen måst lagras. Den 1 juli 1940 beräknas lagren sålunda komma att uppgå till ej mindre än omkring 2,375,000 kvadratmeter. Även med ett årligt anslag till stensättningar av det av mig i det föregående under punkten 12 föreslagna, till 4 miljoner kronor förhöjda beloppet, skulle stenlagren vara tillräckliga för nära 5 års stensättningsarbeten. Under sådana förhållanden anser jag mig icke kunna tillstyrka, att för inköp av gatsten för nästa budgetår anvisas ett så högt belopp som 4 miljoner kronor. Det torde icke vara uteslutet, att förhållandena på arbetsmarknaden komma att gestalta sig så, att en del av den inom gatstenindustrin sysselsatta arbetskraften kan erhålla annat arbete. Jag förutsätter också, att steninköpsanslaget icke kommer att tagas i anspråk i vidsträcktare omfattning än som är betingad av behovet att skaffa arbete i de orter, varom här är fråga. Med hänsyn till det anförda och för att anslaget bättre skall korrespondera mot det för stensättningar föreslagna anslaget vill jag föreslå, att steninköpsanslaget anvisas med 3 miljoner kronor eller 1 miljon kronor mindre än innevarande budgetårs anslag.

Steninköpen torde fortfarande böra handhas av statens steninköpskommitté, och för användningen av anslaget torde böra tillämpas i huvudsak samma grunder som beträffande de för löpande budgetår till enahanda ändamål anvisade medlen. Beträffande användningen av den till inköp nu ifrågasatta gatstenen torde, i syfte att den inhemska marknaden icke skall tyngas, i likhet med vad som förutsattes i fråga om de senast inköpta partierna böra gälla, att försäljning endast undantagsvis bör ske, och att de inköpta partierna i stället lagras för att i sinom tid användas för stensättning i statlig regi eller eljest genom statens försorg. Hinder torde emellertid icke böra möta att, liksom tidigare skett, sten i vissa fall ställes till förfogande för städer eller vägdistrikt såsom för utförande av stensättningsarbeten å sådana gatc.

och vägar, där sten eljest icke skulle komma till användning. Hinder torde ej heller böra möta att, där så lämpligen kan ske, sten från statens stenlager tages i anspråk för statliga ändamål, t. ex. för anordnande av skyddsrum i statliga byggnader.

I fråga om sättet för täckande av det förordade anslaget å 3 miljoner kronor synes mig med hänsyn till det reducerade belopp, som numera till följd av minskade automobilskattemedel står till förfogande för vägändamål, nämnda medel icke böra för nästa budgetår belastas med anslaget till steninköp. Jag vill därför efter samråd med chefen för finansdepartementet föreslå, att det av mig förordade anslaget å 3 miljoner kronor i sin helhet utgår av skattemedel i allmänhet.

Till fullständigande av den i ärendet lämnade utredningen må erinras att frågan om den svenska stenindustrin på senaste tiden varit föremål för en ingående undersökning av 1937 års *granitutredning* (statens off. utredn. 1939: 11). Beträffande inlandsmarknaden har kommittén framhållit följande:

Statsbeställningar av gatsten böra fortsättningsvis lämnas efter i huvudsak samma grunder, som de hittills tillämpade. Den vid statsbeställningarna tillverkade smågatstenen bör, liksom hittills, beredas avsättning inom landet genom statliga stensättningsarbeten, huvudsakligen å landsbygdens vägar och endast i mindre omfattning å vägar och gator i städerna, varvid endast för automobiltrafiken viktiga infartsvägar och genomfartsgator böra komma i fråga för dylika stensättningsarbetens utförande. Den hittillsvarande proportionen mellan utförda statliga stensättningsarbeten på landsbygden (85 å 90 procent) och i städerna (10 å 15 procent) bör bibehållas. Den nuvarande organisationen för statliga stenbeställningar (genom steninköpskommittén) och statliga stensättningsarbeten (genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen) bör bibehållas. För statliga stensättningsarbeten under de närmaste tio å tolv åren böra reserveras de vägar om en sammanlagd längd av 1,500 kilometer, som redovisats vid vissa inventeringar av för stensättningsarbeten lämpliga vägar inom landet. Städernas och eventuellt vägdistriktens egen upphandling av gat- och kantsten bör centraliseras.

I ett flertal över kommittébetänkandet avgivna yttranden hava erinringar framställts mot kommitténs förslag och framkommit vissa från granitutredningen avvikande synpunkter på frågan om stenindustriens framtidsmöjligheter och dess avsättningsproblem.

Till belysning av förhållandet mellan sten- och betongbeläggning samt landets behov av högklassiga beläggningar har utskottet från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen införskaffat en av väginspektören A. Södergren den 20 februari 1940 uppgjord *promemoria*, varav följande må återgivnas:

Jämförelse mellan sten- och betongbeläggning.

Sammanställning av kostnadsuppgifter per kvadratmeter belagd yta.

	normalt pris	nuvarande pris
a) Stenbeläggning		
inom stendistriktet	7: — kr./m ²	7: 25 kr./m ²
» övriga Sverige	8: 25 »	8: 50 »
b) Betongbeläggning		
vanlig betongbeläggning, 15—20 cm.	8: 50	9: 50 å 10: —
tunn » , 10—15 »	6: 60	7: 35

Vid gammal väg, varmed avses fullt bärig väg med bärlager av packsten eller makadam, blir merkostnaden för betong 15—20 centimeter.

	normalt	för närvarande
inom stendistriktet	1: 50 kr./m ²	2: 25 à 2: 75 kr./m ²
» övriga Sverige	0: 25 »	1: — à 1: 50 »

Vid fullt bärigt underlag kan emellertid betong, 10—15 centimeter anses tillfyllest och anläggningskostnaden blir då under normala förhållanden något högre för sten än för betong men för närvarande något lägre.

Vid ny väg, som avses bliva belagd med betong 15—20 centimeter, kan kostnaden för bärlagret inbesparas. Denna kostnad har av 1937 års granit-utredning uppskattats till 3.50 kronor per kvadratmeter men torde ej böra sättas högre än till 3 kronor per kvadratmeter.

Vid ny väg blir betongbeläggningen billigare än stenbeläggningen.

	Prisskillnaden uppgår till:	
	normalt	för närvarande
inom stendistriktet	1: 50 kr./m ²	0: 25 à 0: 75 kr./m ²
» övriga Sverige	2: 75 »	1: 50 à 2: — »

Underhållskostnaden är obetydlig för såväl sten- som betongbeläggning och spelar ingen roll för jämförelsen mellan de båda beläggningarna.

Nedslitningen kan enligt inhemska mätningar beräknas till $\frac{1}{3}$ millimeter per år för betong och $\frac{2}{3}$ millimeter för högvärdiga asfaltbeläggningar vid en trafik av 1,000 fordon per dygn. Enligt utländska mätningar är nedslitningen hos stenbeläggningar hälften så stor som hos betongbeläggning.

Livslängden är beroende av nedslitningen — och därmed även av trafikens storlek och beskaffenhet — samt av klimatets inverkan och undergrundens beskaffenhet.

Vid amorteringsberäkningar utgår man i vårt land från en livslängd av
 30 år för sten- och tjock betongbeläggning,
 20 » » tunn betongbeläggning,
 15 » » Topekabeläggning (som normalt kostar 4 kr./m²).

Samtliga dessa beläggningar torde ha ett visst restvärde vid amorteringstidens slut.

Jämnheten kan anses lika god hos nya, moderna stenbeläggningar som hos betongbeläggningar. Stensättningarna ha dock större benägenhet att bliva ojämna under årens lopp. Ojämnheter uppkomma i stensättningarna på grund av att vatten nedtränger i fogarna och uppmjukar underlaget ävensom genom de rörelser som frosten åstadkommer i undergrunden och sättgruset. Sedan förbanden mellan stenarna rubbats är det svårt att pressa tillbaka stenarna till sina ursprungslägen. Då ojämnheterna bli för stora måste stenen sättas om. Vid moderna vägbyggnader neutraliseras tjälrörelserna genom isoleringar och omsorgsfulla dräningar. Att helt förhindra tjälrörelser i tjälkänslig mark medför dock orimligt höga kostnader.

Icke endast betongbeläggningen utan även övriga monolitiska beläggningar bevara jämnheten bättre än stensättningen.

Uppkomna ojämnheter kunna lättare repareras vid stensättning (genom omsättning) än vid betongbeläggning.

Gammal, nedsliten och ojämn beläggning av sten eller betong utgör lämpligt underlag för asfaltbeläggning.

Behovet av högklassiga beläggningar

är relativt litet i vårt land. I generalplanen för rikets huvudvägar har bland de arbeten, som hänförts till angelägenhetsgrad 1 (omfattande cirka 600 miljoner kronor) i runt tal 100 mil antecknats vara ur teknisk synpunkt lämpligast för stensättning. Men även om man räknar med en fördubbling av 1936 års trafik under den tidrymd, som åtgår för att utföra arbetena i grad 1, är högklassig beläggning (sten eller betong) ekonomiskt försvarlig å endast hälften av denna väglängd. Å resten, 50 mil, är halvpermanent beläggning tillfyllest. I grad 2 och 3 kunna ytterligare 50 mil väg utväljas, som äro tekniskt lämpliga för stensättning. Sten kan alltså på mycket långt sikt placeras på 150 mil väg men är, såvitt nu kan bedömas, ekonomiskt försvarlig å endast 50 mil av landsbygdens vägar. Endast å en del av dessa 50 mil är dock stensättningen billigare än betongbeläggnigen.

Lagerbehållningen av sten beräknas vara 2,375,000 kvadratmeter den 1 juli 1940. Detta motsvarar vid 6.0 meters stensättning i runt tal 40 mil väg, d. v. s. lagerbehållningen täcker $\frac{1}{3}$ av landsbygdens behov under relativt lång tidsperiod. Emellertid föreligger jämväl ett relativt stort behov av stensättningar för städernas vägar och gator. I städernas behovsplaner deklarereras ett ombyggnadsbehov på 130 miljoner kronor, vari ingår 33 miljoner kronor för beläggningar. Av dessa 33 miljoner ha 21 miljoner kronor beräknats åtgå till preliminärt föreslagna stensättningar. Med hänsyn till att vissa städer försörja sig själva med sten och att transportkostnaderna för sten från statens förråd i många fall blir mycket hög kan statlig sten icke komma ifråga vid samtliga föreslagna stensättningar. Approximativt beräknas städernas behov av statlig sten till 1.5 å 2.0 miljoner kvadratmeter.

För närvarande finnas ombyggda och för stensättning lämpliga vägar till sådan omfattning att stensättningar för i statsverkspropositionen föreslaget belopp, 4 miljoner kronor, kan placeras under budgetåret 1940/41. Programmet för ifrågavarande budgetår upptager i stort sett sådana delsträckor, där annan beläggning än sten ej lämpligen kan komma ifråga. Vidare må erinras om att den senaste tidens prisstegring inverkat mindre på stensättningspriset än på kostnaden för övriga beläggningar. Prisstegringen synes därför icke böra giva anledning till minskning av stensättningsprogrammet för budgetåret 1940/41.

Innan utskottet går att taga ställning till förevarande förslag om fortsatta statliga steninköp finner utskottet anledning erinra om de huvudfaktorer som föranlett ett särskilt stöd till ifrågavarande näringsgren.

Gatstensindustrien är en jämförelsevis ung industri, som ursprungligen var så gott som helt beroende av den utländska efterfrågan, främst från Tyskland. Avsättningsmöjligheterna på den inhemska marknaden har däremot, enligt vad tidigare från industriens egna svenska utövare vitsordats, endast i mycket begränsad utsträckning tillvaratagits.

Ännu år 1927 representerade den till Tyskland utförda gatstenen ett värde av över 8,000,000 kronor. Då den svenska gatstensindustrien sedermera genom starka utländska statsingrepp avstängdes från exportmöjligheter, för vilka annars stora naturliga förutsättningar alltjämt borde föreligga, råkade den helt naturligt i trångmål. Förklarligt var ock om avsättning av gatsten i stället söktes inom landet och då i första hand som beläggningsmaterial på de allmänna vägarna. Den starka utveckling för att ej säga omvandling, som det

Utskottet.

svenska vägväsendet på senare tid undergått, bör också högst betydligt ha vidgat möjligheterna i detta avseende.

Om än till sina verkningar ej så vidsträckta som exportsvårigheterna för exempelvis det svenska jordbrukets produkter hava vanskligheterna för gatstensindustrien uppenbarligen varit av sådan säregen och samhälleligt djupt ingripande art att de ej kunnat lämnas av statsmakterna obeaktade. Ett alldeles särskilt starkt verkande motiv har varit gatstensindustriens starka av granitbrottens förekomst betingade lokalisering till Västkustens och Blekinges mest karga kusttrakter och till ett flertal därvarande även tidigare rätt fattiga kommuner. Av granitutredningen har erinrats att vad som gjort just stenindustriens arbetslöshetsproblem till ett så svårlost spörsmål varit att den speciella yrkesskicklighet, som stenhuggaren förvärvar, icke gjort det möjligt för honom att snabbt växla yrke. Har han nått en något mera framskriden ålder, torde det nära nog vara omöjligt för honom att vinna sysselsättning inom andra yrkesområden än det rena grovarbetets, och i vart fall har han därvid ingen möjlighet att utnyttja sin yrkeskunskap. En annan medverkande faktor har också enligt granitutredningen varit egnahemsväsendets starka utveckling inom stenhuggarkåren. De äldre stenhuggarna hava även haft i minnet de uppgångstider, som under industriens tidigare skeden följt på depressionsperioderna.

Dessa omständigheter torde enligt utskottets mening väl förklara om stenhuggarna och i all synnerhet de äldre av dem stannat kvar inom yrket trots ett i förhållande till det tunga arbetet i allmänhet rätt blygsamt vederlag. På den yngre befolkningen med dess större rörlighet och frihet i fråga om yrkesval lärer ej yrket kunna utöva stor lockelse. En betydande avgång har också redan skett. År 1929 utgjorde enligt tidigare beräkningar de vid landets gatstenshuggerier sysselsatta cirka 8,000—9,000 arbetare. Antalet synes sedermera hava växlat. Enligt vad departementschefen upplyst skulle från våren 1937 till hösten 1939 de sysselsatta stenarbetarnas antal hava nedgått från 3,660 till omkring 2,800, och nu förberedes en ytterligare rätt kännbar avgång från yrket. Även under förutsättning av ett anslagsbelopp på 4,000,000 kronor, eller det belopp, varom statens steninköpskommitté hemställt, skulle allenast 1,400 à 1,500 man kunna erhålla arbete vid statsbeställningarna. Vid anslagets bestämmande till statsverkspropositionens belopp av 3,000,000 kronor torde det ej kunna undvikas att även ett stort antal rätt gamla arbetare måste hänvisas att söka sin utkomst inom annat yrke. Från steninköpskommittén har för utskottet upplysts att bland dem befinna sig cirka 300 i en så framskriden ålder som 45—55 år.

Med avseende å sysselsättningseffekten synes gatstensproduktionen hava stora företräden framför de allra flesta slag av andra reserv- och beredskapsarbeten. Arbetsomkostnader vid gatstenstillverkningen äro dels kostnader för uttagning av blocken ur berget och deras framförande till stenhuggaren, dels kostnader för blockens klyvning och huggning till gatstenen, dels ock kostnaderna för stenens transport från huggningsplatsen till lastplatsen samt för lastningen därstädes. I dessa omkostnader utgör arbetslönen enligt upp-

skattning en så betydande anpart att omkring 75 procent av den färdiga produktens värde anses motsvara arbetslön.

Beträffande gatstenens tekniska och ekonomiska berättigande i förhållande till andra fasta beläggningar, och särskilt då betongen, får utskottet hänvisa till ovan återgivna, inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen verkställda utredning. Enligt nämnda utredning synes gatstenen allttjämt väl hävda sin ställning som ett tidsenligt beläggingsmaterial. Vid jämförelse med betongbeläggningarna förtjänar just nu uppmärksammas cementproduktionens ovanligt starka beroende av tillgången till kolbränsle. Den prisstegring på cement, som härav på senaste tiden motiverats, måste även rent ekonomiskt hava inneburit en viss förskjutning till förmån för gatstensbeläggningarna. Från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har också bestyrkts att den redan förefintliga trafiken väl motiverar betydande vägsträckors beläggning med gatsten.

Enligt vad utskottet inhämtat, lärer en ytterligare möjlighet att bereda avsättning för en del av stenlagren finnas, nämligen för stensättning i städernas egen regi, och således ej såsom statligt stensättningsarbete, av vissa städernas gator och vägar, som äro viktiga för automobiltrafiken, detta dock under förutsättning att stenen utan ersättning kunde tillhandahållas vederbörande städer.

Vad utskottet ovan anfört begränsar sig till själva gatstensindustrin. Vid sidan därav förefinnes inom stendistriktet en betydande tillverkning av kant- och byggnadssten, vilken tillverkning emellertid är delvis lokalt sett skild från gatstensstillverkningen och i varje fall hos stenhuggaren förutsätter en annan utbildning och arbetsteknik. Kantstensproduktionen har under senare tid minskat i hög grad. Intill krigsutbrottet var byggnadsstensproduktionen rätt tillfredsställande, tack vare beställningar från utlandet, främst från England, men också tack vare leveranser för den då livliga svenska byggnadsverksamheten. För närvarande är det i huvudsak endast beställningarna till Svinesundsbron som ge arbete. När dessa beställningar upphöra torde vanskligheterna komma att ökas även för sysselsättningen av *kant- och byggnadssten*arbetarna, ett förhållande som ej bör lämnas ur sikte vid bedömningen av *gatstens*industriens arbetslöshetsproblem.

Ehuru vissa skäl kunna anföras för en höjning av anslagsbeloppet har utskottet stannat vid dettas bestämmande till 3,000,000 kronor. Att märka är att anslaget förutsattes helt anvisat på den allmänna budgeten utan att alltså automobilskattemedlen skulle till någon del belastas.

Till sist vill utskottet erinra, att steninköp av den omfattning och under de omständigheter i övrigt som de här föreliggande motivera en särskild sträng prövning från steninköpskommitténs sida av leveranspriser och inköpsbetingelserna i övrigt.

Under hänvisning till den av departementschefen lämnade redogörelsen får utskottet alltså tillstyrka att anslaget bestämmes till det av Kungl. Maj:t äskade beloppet, 3,000,000 kronor. Utskottet ansluter sig även till departementschefens uttalande, att steninköpsanslaget icke bör tagas i anspråk i

vidsträcktare omfattning än som är betingad av behovet att skaffa arbete i de orter, varom här är fråga. I anslutning härtill får utskottet dock uttala, att i händelse arbetarna inom stenindustrin icke kunna beredas annat lämpligt arbete, stenindustrin då, efter Kungl. Maj:ts prövning, kan beredas möjlighet att uppehålla verksamheten i större utsträckning än departementschefen förutsatt med hänsyn till anslagets storlek. Under sådana förhållanden förutsätter utskottet, att eventuellt fyllnadsanslag kan överföras från anslaget till statliga beredskapsarbeten för ytterligare tillverkning av sten för statens räkning.

Utskottet hemställer,

a) att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 39 och 63 må till *inköp av gatsten* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor;

b) att motionerna I: 40 och II: 71 må anses besvarade med vad utskottet ovan anfört.

58:o) **Statens transportkommission.** I en den 16 februari 1940 dagtecknad proposition, nr 68, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen anvisa anslag till statens transportkommission med för budgetåret 1940/41 sammanlagt 155,000 kronor.

Häröver kommer utskottet att framdeles avgiva utlåtande; vilket härigenom anmäles.

59:o) **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** Kungl. Maj:t har (punkt 58, sid. 151) föreslagit riksdagen att till kommittéer och utredningar genom sakkunniga för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 65,000 kronor.

Förevarande anslag, som för vart och ett av budgetåren 1936/37 och 1937/38 var uppfört med 80,000 kronor, utgick för budgetåret 1938/39 med 115,000 kronor. För innevarande budgetår har för ifrågavarande ändamål anvisats ett belopp av 126,000 kronor, varav 46,000 kronor beviljats å tilläggsstat. Enligt föreliggande förslag skulle anslaget för nästa budgetår uppföras med ett till 65,000 kronor nedsatt belopp.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 65,000 kronor.

60:o) **Extra utgifter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 59, sid. 151 och 152), vilket jämfört med medelsanvisningen för ifrågavarande ändamål för nu löpande budgetår innebär en anslagsminskning med 5,000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *extra utgifter* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 25,000 kronor, dock att i anslaget må göras den jämkning, som erfordras för jämnande av huvudtitelns slutsumma.

61:o) **Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.** Kungl. Maj:t har (punkt 60, sid. 152) föreslagit riksdagen att till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 53,200 kronor.

Förevarande anslag har i enlighet med vad Kungl. Maj:t i avseende å för flera huvudtitlar gemensamma anslagsberäkningar föreslagit i fråga om dyrtidstillägg beräknats med utgångspunkt från en levnadskostnadsindex av 174, vilket medfört en ökning av anslaget med 8,200 kronor till 53,200 kronor. Vad Kungl. Maj:t i angivna sammanhang föreslagit rörande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst har redan godkänts av riksdagen.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 53,200 kronor.

62:o) **Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst.** Kungl. Maj:t har (punkt 61, sid. 152) föreslagit riksdagen att till barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 17,800 kronor.

Förevarande anslag, som för innevarande budgetår utgår med 19,000 kronor, föreslås för nästa budgetår skola minskas med en sextondedel eller i runt tal 1,200 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må till *barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 17,800 kronor.

Stockholm den 12 mars 1940.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Gustafsson* i Benestad, *Nilsson* i Malmö, *Johansson* i Fredrikslund, *Asplund*, *Nilsson* i Landeryd, *Andersson* i Fältenborg, *Heiding*, *Lindström*, *Sundberg*, *Bäcklund*, *Andersson* i Rixö och *Boman*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock*, *Törnkvist*, *Svensson*, *Persson* i Falla, *Andersson* i Prästbol, *Lindberg* i Umeå, *Åqvist*, *Staxäng*, *Andersson* i Malmö, *Bergström*, *Hansson* i Rubbestad och *Mårtensson*.

Reservationer:

1) vid *punkten 8:o* (automobilskattemedlens användning) av herrar *Gustafsson* i Benestad, *J. B. Johansson* i Fredrikslund, *Heiding*, *Nilsson* i Landeryd, *Andersson* i Fältenborg, *Staxäng* och *Hansson* i Rubbestad, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Medan automobilskattemedlen för innevarande budgetår beräknats till 136,000,000 kronor antagas för nästa budgetår allenast 110,000,000 kronor stå till förfogande för vägändamål m. m. I anslutning till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens uttalade uppfattning anser utskottet förhållandena göra det befogat att automobilskattemedelsfonden också tages i anspråk. Såsom tidigare anförts (1938 års statsverksproposition: sjätte huvudtiteln sid. 124) äro nämligen fondavsättningarnas ändamål att åstadkomma utjämning och göra vägarbetena mindre beroende av växlingarna uti inflytande automobilinkomster. Det belopp, som beräknas behöva utgå, kan dock begränsas till 2,642,700 kronor (se punkt 25:o), varemot må sättas det kapitalbelopp av 56,998,000 kronor, vartill fondbehållningen för närvarande uppgår.

Vad departementschefen — — — till erinran.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t tillkännagiva ovan av utskottet uttalade uppfattning».

2) vid *punkt 9:o* (vägunderhållet)

a) av samma reservanter, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Så sent som vid 1938 års riksdag skedde en omläggning av bidragsgrunderna för det allmänna vägväsendet, därvid bland annat ett tidigare system med de statliga underhållsbidragens utbetalning till vägdistriktet i olika poster och delvis i *förskott* under det löpande året utbyttes mot ett bidrag på 85 procent, som skulle utbetalas varje år efter den 1 juli och beräknas på *föregående års* verkliga underhållsutgifter. Samtidigt borttogs rätten att få som underhåll räkna in vissa smärre förbättringsarbeten. Dessa ändringar möttes på sina håll inom vägdistriktet med betänksamhet. Än starkare betänksamhet måste det onekligen möta då nu — till synes utan

någon närmare föregående utredning — ett rätt genomgripande och i försämrande riktning verkande nytt system föreslås för vägdistriktens rätt att utbekomma sina underhållsbidrag.

Enligt departementschefens förslag skulle vägunderhållsbidraget ej längre få utgå på grundval av föregående års *verkliga* utgifter för vägunderhållet, sådana dessa utgifter framkommit enligt företedda och granskade räkenskaper, utan i stället tilldelas varje distrikt efter en skälighetsprövning inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Över styrelsens beslut skulle 'av praktiska skäl' besvär ej få anföras.

Bedömt efter hittillsvarande administrativ praxis och den ordning, som sedan gammalt tillämpats inom det svenska vägväsendet, måste onekligen detta nya system verka rätt främmande. Även under förutsättning av en i möjligaste mån objektiv uppskattning inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen torde det ej kunna undgås orättvisor och ojämnheter vid fördelningen. Att exempelvis uppskatta vinterväghållningen — en utgiftspost som under svåra vintrar stiger till över 7 miljoner kronor för samtliga vägdistrikt och som för enskilda vägdistrikt kan växla mellan något tusental och ända uppemot flera hundratusental kronor per år — stöter på de största vanskligheter. Lika oberäkneliga äro de i vissa trakter ofta kännbara kostnaderna för skadorna på vägarna under tjällossningen. Stora militärtransporter pågå inom vissa väghållningsdistrikt, som därigenom fått opåräknade men också svarberäkneliga påfrestningar på underhållet. De ojämnt verkande och just nu stigande kostnaderna för reparationer, förnyelse av maskinparken, bränsle och material o. s. v. måste ävenledes verka förryckande på möjligheterna att, såsom departementschefen förutsatt, redan genom förhandsberäkningar under år 1940 fastställa statens bidrag till samma års vägunderhållskostnader. Även frågan om arbetslönerna förtjänar beaktas. Det må erinras, att förhandlingar om höjda löner för vägarbetarna för närvarande äro igång inom vissa sydsvenska län och att en särskild förlikningskommission måst för ändamålet av regeringen tillsättas.

Vikten av att nedbringa underhållskostnaderna förtjänar självfallet i nuvarande läge allvarlig uppmärksamhet. En tillfredsställande besparingseffekt synes emellertid kunna nås utan övergång till ett nytt system med de vanskligheter en sådan övergång medför. I dylikt syfte vill utskottet föreslå att bidragsprocenten för nästkommande budgetår sänkes från 85 till 80 procent.

Även en dylik sänkning av statsbidraget kan möta tvekan. Vid frågans bedömning måste man nämligen hålla i sikte att en försämring av de statliga bidragsgrunderna ej torde — i varje fall ej alls i den utsträckning som genom anslagssänkningen rent siffermässigt ställes i utsikt — medföra reell besparing utan allenast en orättvis överflyttning av vägtungan på vissa landsbygdens väghållningsskyldiga, vilka redan förut äro hårt belastade av utgifter för det allmänna vägväsendet. Erinras må att vägskatten redan nu flerstädes ligger i nivå med landstingsskatten.

Det är alltså endast av budgetära skäl, som utskottet funnit denna nedläggning på 5 procent kunna godtagas, och utskottet finner angeläget fram-

hålla att här föreslagna sänkning av underhållsbidraget till 80 procent bör betraktas som en tillfällig åtgärd, betingad uteslutande av det allvarliga statsfinansiella läget. I anslutning till denna uppfattning förutsätter utskottet att frågan om underhållsbidraget för år 1941 göres beroende av ytterligare utredning. Frågan om ytterligare stöd åt de mera betungade distrikten förtjänar också ytterligare beaktas. Detta gäller främst vissa vägdistrikt vilkas vägnät blivit särskilt hårt belastat av nu pågående extraordinära militärtransporter.

Ifrågarande bidrag å 80 procent skall, ehuru avseende år 1940, beräknas på 1939 års underhåll, oavsett alltså de inskränkningar i underhållet och därmed också utgiftsbesparingar, som kunna göras i underhållet för år 1940. Den starka nedgången av underhållskostnaderna från 82,500,000 kronor under år 1938 till 68,100,000 kronor under år 1939 är därvid ej utan sitt intresse. Som förklaring härtill anges i statsverkspropositionen att från och med år 1939 ej längre få i kostnadsunderlaget för bidrags beräkning inräknas utgifter för smärre förbättringsarbeten och för halvpermanenta beläggningar. Att emellertid av krisen föranledda besparingsåtgärder — vartill anmaning den 15 september 1939 utgick från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — också medverkat till nedgången lär vara tämligen uppenbart.

Vad angår år 1940 är det känt att inom vägdistriktet avsevärda besparingar planeras i fråga om sådana åtgärder som dikesrensning, kantskäring, röjning samt, i fråga om de mindre trafikerade vägarna, även grusningen. Också de rätt stora kostnaderna för dammbindning böra kunna nedbringas. Alla dessa inskränkningar tillsammans måste tvivelsutan verka sänkande på distriktets underhållskostnader. Dock påverkas ej härav vägdistriktets statsbidrag för år 1940. Bestämmande för dettas storlek är, såsom nämnts, underhållskostnaderna under år 1939. Detta förhållande gör otvivelaktigt den av utskottet föreslagna sänkningen från 85 till 80 procent för vägdistriktet mindre kännbar.

Från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har upplysts att vägunderhållskostnaderna för år 1939 preliminärt beräknats uppgå till 68,100,000 kronor. Vid antagande av en sänkt bidragsersättning av 80 procent skulle vägunderhållsanslaget för budgetåret 1940/41 — under vilket budgetår vägdistriktets bidrag för år 1940 först betalas — behöva upptagas till 54,650,000 kronor enligt nedanstående beräkning.

	Underhålls- kostnad kronor	Oförändrade grunder kronor	Statsverks- prop. kronor	Utskottet kronor
Landsvägar	67,000,000	56,950,000 (85 %)	—	53,600,000 (80 %)
Ödebygdsvägar	1,100,000	1,050,000 (95 %)	—	1,050,000 (95 %)
	68,100,000	58,000,000	51,000,000	54,650,000

Denna summa har utskottet ansett kunna avjämnas till 54,600,000 kronor. På grund av att bidragen skola utgå efter vägdistriktets utgifter kan anslagsbelastningen ej bestämt beräknas. Anslaget bör därför upptagas som förslagsanslag.

Utskottets förslag innebär alltså en sänkning av vägunderhållsbidraget för år 1940 till 80 procent. För ödebygsvägarnas del har dock utskottet ansett nuvarande bidragsnorm av 95 procent böra bibehållas.

I motionen II: 41 — — anlåtats i några fall.

Utskottet hemställer alltså,

I. att riksdagen, i anledning av motionerna I: 37 och 61 samt II: 18, 70 och 77 må,

a) med avslag å Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående statsbidrag till vägunderhåll och vinterväghållning på landet under år 1940, besluta att nämnda statsbidrag skall, efter i huvudsak oförändrade grunder i övrigt, för detta år utgå med åttio procent, dock att till kostnader för underhåll av ödebygsväg och vinterväghållning å sådan väg särskilt tilläggsbidrag med femton procent må lämnas;

b) till *bidrag till vägunderhållet på landet m. m.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 54,600,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

II. att motionen II: 41 ej må av riksdagen bifallas.»

b) av herr *Sundberg*, vilken ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Om man vill nå det dubbla syftet att å ena sidan åstadkomma en besparing i vägunderhållskostnaderna samt å andra sidan erhålla en möjligast rättvis fördelning av tillgängliga statsmedel mellan de olika vägdistrikten torde det vara ofrånkomligt att omlägga systemet för själva tilldelningen av vägunderhållsbidrag. I stället för att som nu sker lägga en viss bidragsprocent på redan havda underhållskostnader bör statsbidraget utgå på basis av en av vederbörande statsmyndighet — väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, eventuellt kommunikationsdepartementet — i förväg fastställd plan, grundad på de av vägdistriktet under samverkan med statens vägingenjör uppgjorda statförslagen. Detta system innebär att till grund för ett visst års statsbidrag skola läggas planer, som redan på hösten föregående år i detalj utarbetats och granskats av vägstyrelse, respektive vägingenjör för att sedermera före årsskiftet då tillämpningen skall börja fastställas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, eventuellt kommunikationsdepartementet. Denna fastställelse förutsättes ske med hänsyntagande till såväl den sakliga justering, som befinnes nödvändig, som till det statsfinansiella läget.

Att, på sätt departementschefen ansett, redan för år 1940 genomföra ett sådant system torde ej vara lämpligt, då man hos den centrala myndigheten saknar det nödvändiga materialet för en rättvis fördelning, nämligen de under ovan angivna förutsättningar av vägdistriktet utarbetade och av vägingenjören granskade grundläggande planerna.

Vad år 1940 beträffar anser därför utskottet att man bör bibehålla nuvarande system med bidragets beräkning på nästföregående års utlägg för underhållet, men bör med hänsyn till det statsfinansiella läget det statliga bidraget sänkas från 85 till 80 procent.

I fråga om det framtida bidraget anser däremot utskottet den av departementschefen framförda principen — 85 procent å beräknade, vederbörligen fastställda kostnader — böra tillämpas, varvid dock bör iakttagas vad ovan sagts om bidragsärendenas förberedande handläggning av vägstyrelse och väg-ingenjör. Ett annat förhållande som härvid också måste beaktas är vinterväghållningen. Kostnaderna för denna — jämte möjligen vissa andra utgifter som på förhand rimligen ej kunna beräknas — synas böra särskiljas för att utgå från ett särskilt förslagsanslag.

Från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — — — (= närmast föregående reservation av herr Gustafsson i Benestad m. fl.) — — — hemställer alltså,

I. att riksdagen — — —

a) med avslag — — —

b) till *bidrag* — — —

c) besluta, att ifrågavarande statsbidrag skall från och med år 1941 utgå efter den av departementschefen förordade grundprincipen — 85 procent å beräknade kostnader — med de ändringar och tillägg utskottet ovan anfört;

II. att motionen II: 41 ej må av riksdagen bifallas.»

c) av herrar *Nilsson* i Malmö, *Persson* i Falla, *Lindberg* i Umeå, *Aqvist* och *Bergström*, vilka ansett att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Så långt ifrån att bjuda garanti för rättvisa och jämn fördelning synes nuvarande tillvägagångssätt för de statliga vägunderhållsbidragens fördelning tvärtom medföra ojämnhet och öppna möjligheter till vissa missbruk av bidragsrätten. Från och med den 1 januari 1939 få visserligen vägdistriktet ej längre i kostnadsunderlaget inräkna förbättringsarbeten. Denna ändring nödvändiggjordes främst på grund av det alltför fria bruk som på vissa håll förekom av rätten att på underhållet föra dylika smärre förbättringsarbeten. Trots detta särskiljande av underhåll och vägförbättringar ställer sig gränsdragningen dem emellan alltjämt tämligen svår. Detta gäller i fråga om en hel del arbeten, såsom exempelvis ombyggnad av trummor, dikesrensning, uppsättning av vägmärken o. s. v. En inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen på senaste tiden företagen större undersökning har visat anmärkningsvärt stora skiljaktigheter mellan distriktets kostnader för olika underhållsändamål, skiljaktigheter som knappast kunna hava annan förklaring än de olika normer som i detta avseende tillämpas inom distriktet. Det kan invändas att underhållsbidragen utbetalas endast i den mån underhållskostnaderna styrkts genom granskade räkenskaper. Denna granskning infaller dock rätt lång tid efter det arbetet skett, och en betalningsvägran anses väl i allmänhet böra undvikas då den medför trångmål och förlust för distriktet. En dylik vägran torde för övrigt endast kunna ske på rent formella grunder. Att exempelvis bedöma huruvida ett visst arbete bör betraktas såsom kantförstärkning och såsom sådant hänföras till underhållet eller om det skall anses såsom en vägförbättrande breddning är ofta en omdömessak. En efterhands-

kontroll måste ge mindre möjlighet att inverka på dessa ofta till sin karaktär svårbestämbara, men till kostnaderna också rätt betydande utlägg än om frågan om deras hänförlighet till underhållet fått avgöras på förhand under samverkan med den anslagsbeviljande myndigheten.

Större garanti för god ekonomi samt också större rättvisa vid medelsfördelningen bör enligt utskottets mening kunna vinnas om på sätt departementschefen föreslagit statsbidraget tillmätes efter en hushållsplan som uppgjorts under samverkan mellan statens fackkunniga myndigheter och vägdistriktet och som är bindande för statsbidragsberäkningen. I varje fall bör ett dylikt förfaringssätt verka i starkt besparande riktning. I den mån nämligen en vägstyrelse kan göra besparingar i underhållet innebär detta en direkt motsvarande sänkning av vägdistriktens utgifter utan att dock statsbidraget minskas.

Det skall emellertid ej förnekas att en tilldelning efter en sålunda på förhand uppgjord hushållsplan kan vålla svårighet när det gäller sådana starkt växlande och på förhand svårbestämbara kostnader som de vilka äro hänförliga till vinterväghållningen. Vad nu närmast förestående budgetårsperiod beträffar — avseende 1940 års underhållskostnader — synes dock denna invändning vara tämligen betydelselös. Innan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hunnit verkställa fördelningen av årets underhållsmedel torde nämligen innevarande vinter hunnit till större delen förgå och kostnaderna för det därå belöpande underhållet hunnit åtminstone till sin ungefärliga storleksordning överblickas. Enligt utskottets mening synes dock skäl föreligga överväga huruvida ej vinterväghållningen bör särskiljas från övrigt underhåll samt vägdistriktet berättigas utbetomma det därå belöpande statsbidraget retroaktivt med de verkliga kostnaderna som beräkningsgrund.

Vid den prövning utskottet ägnat ärendet har utskottet alltså ansett sig kunna tillstyrka departementschefens förslag om att vägunderhållsbidraget skall för år 1940 utgå efter uppskattning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och att för ändamålet skall anvisas ett anslag av 51,000,000 kronor.

I motionen II: 41 — — — anlåtats i några fall.

Utskottet hemställer alltså,

I. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 37 och 61 samt II: 18, 70 och 77 må,

a) godkänna förslaget till förordning angående statsbidrag till vägunderhåll och vinterväghållning på landet under år 1940;

b) till *bidrag till vägunderhållet på landet m. m.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett anslag av 51,000,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

II. att motionen II: 41 ej må av riksdagen bifallas.»

d) av herr *Svensson* i Grönvik.

3) vid *punkt 17:0* (städernas vägarbeten) av samma reservanter, som antecknats under 1) här ovan, vilka reservanter ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Enligt vad i punkt 8:o) — — — å landsbygden.

Den å städerna fallande andelen uppgår vid bifall till utskottets förslag om landsbygdens vägunderhåll (se punkterna 8:o) och 9:o) till 10,778,700 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen — — — — —
— — — 10,778,700 kronor, att avräknas mot automobilskatte-
medlen.»

4) vid *punkt 25:o)* (vägförbättringar på landsbygden) av samma reservanter, som antecknats under punkt 1) här ovan, vilka reservanter ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»I de under punkt 9:o) (vägunderhållet) behandlade motionerna I: 61 och II: 70 har, med framställande av vissa förslag beträffande vägunderhållet, yrkats att övriga i motionerna angivna synpunkter måtte beaktas. Skulle det — framhållas i motiveringen — anses nödvändigt att vägförbättringar och nyanläggningar av landsvägar komma till stånd i den utsträckning, som anges i statsverkspropositionen, torde det vara lämpligt att av automobilskattemedelsfonden anvisa ifrågavarande belopp för detta ändamål. Detta förslag stämde väl överens med fondens uppgift, som ju vore att göra kostnaderna för väg- och gatuarbetena mindre beroende av växlingarna i uppbörden av automobilskattemedel.

Enligt vad som framgår av tablån å sid. 11 (och siffrorna inom parentes) uppgår vid beräkning av vägunderhållsanslaget till 54,600,000 kronor det för tillgodoseende av landsbygdens särskilda ändamål avsedda beloppet till 10,778,700 kronor. Därav har i det föregående under punkterna 18:o)—23:o) föreslagits fördelning av sammanlagt 14,979,000 kronor. Det nu för vägförbättringar återstående beloppet uppgår alltså till 17,357,800 kronor. Emellertid torde ifrågavarande vägförbättringsanslag ej kunna sättas lägre än till 20,000,000 kronor, varvid erforderlig fyllnad 2,642,700 kronor skulle få utgå från automobilskattemedlens fond på sätt i motionerna I: 61 och II: 70 förutsattes.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 61 och II: 70, må

a) till *bidrag till vägförbättringsarbeten å landsbygden* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 17,357,800 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

b) medgiva, att från automobilskattemedlens fond må till föresvarande anslag överföras ett belopp av 2,642,200 kronor för att användas för med anslaget avsett ändamål.»

5) vid *punkt 57:o)* (inköp av gatsten) av herr *J. B. Johansson* i Fredrikslund.